

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 41.

Lördagen den 15 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 8 dennes.

Herr vice Talmannen: Jag hemställer vördsamt, att som flere af de valmän, hvilka skola utse ordförande i Riksgäldskontoret, fått permission, Kammaren måtte besluta, att ytterligare sex suppleanter till desse valmän skola utses.

Sedan Kammaren, uppå gjord proposition, härtill lemnat bifall, hemstälde Herr Grefven och Talmannen, att val af desse suppleanter skulle företagas nästa tisdag den 18 dennes; hvilket jemväl bifölls.

Vid föredragning af Bevillnings-Utskottets den 14 dennes bordlagda memorial N:o 11, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Utskottets betänkande N:o 7, angående stämpelpappersafgiften, godkände Kammaren den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 27, i anledning af förslag till lagstiftning för sparbanker.

Föredrogs och biföllos Lag-Utskottets den 14 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 28, i anledning af väckt förslag om ändring af 9 § 1 mom. i Kongl. förordningen angående grunderna och villkoren för hemmans klyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864;

N:o 29, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af de enligt lag och författningar gällande bestämmelser i fråga om rättighet för viderboende eller nabo att lösa försäld eller pantvis uppbuden fastighet i stad; samt

N:o 30, i anledning af väckt motion om upphäfvande eller ändring af gällande bestämmelser angående husförhör.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 31, i anledning af väckt förslag om ändring i 52 § af gällande legostadga.

*Landförsvars-
rets ordnande.*

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition angående landförsvarets ordnande samt i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion om förberedande lagtvungen rekryt bildning.

3:dje punkten.

Herr Wijkander: Då af formela skäl det torde vara svårt eller kanske omöjligt att godkänna den 3:e punkten i Utskottets betänkande oförändrad, enär, då Utskottet i åtskilliga punkter endast begärt ett nytt förslag, detta icke kan af Riksdagen godkännas såsom ett vanligt lagförslag, utan blott lemnas utan anmärkning, så vågar jag anhålla om bifall till tredje punkten så förändrad, att den skulle erhålla följande lydelse: »att §§ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 af det nu framlagda förslaget till lag om allmänna värnpligten må af Riksdagen lemnas utan anmärkning.»

Jag ber i sammanhang härmed att få fästa uppmärksamheten på vigten och betydelsen af, att Riksdagens båda Kamrar uttala sin opinion i afseende på värnpligtslagen. Dessa åtta paragrafer, som äro de första i nämnda lag och upptagas i denna punkt, äro grundvalen för hela det Kongl. förslaget i afseende på härordningen. Efter den diskussion som här i går fördes antager jag, att Kammarens majoritet icke har något emot sjelfva grundvalen; men jag tror, att det vore skadligt för saken, om icke dessa paragrafer komme under Kammarens omröstning, utan blefve återremitterade. Detta är skälet för mitt ofvan upptagna yrkande, hvarå jag värdsamt anhåller om proposition.

Grefve Mörner, Carl Göran: Kongl. Maj:t har, vid öfverlemnande af Sitt förslag till Riksdagen, hemställt, att det framlagda förslaget skulle såsom lag antagas. Enligt min åsigt hade det derföre äfven bort af Särskilda Utskottet behandlas i den ordning, som för behandlingen af lagförslag är den vanliga, nemligen att man först granskat det Kongl. förslaget, och, om man icke fann det antagligt, fattade man derom ett beslut, och sedermera uppstälde man sitt motförslag. Så har här icke skett, utan Särskilda Utskottet har i betänkandet tagit in det Kongl. förslaget och sagt, att Utskottet företagit granskning deraf, och sedermera har Utskottet föreslagit, att vissa punkter skola antagas och andra förändras, dervid Utskottet understundom hänvisat till vissa moment rörande härordningen, som redan äro af denna Kammare afslagna. Härigenom har en sammanblandning af alldeles heterogena element uppstått. Jag tror, att i det skick, hvori saken för närvarande befinner sig, och med den ovisshet, hvori vi för närvarande äro om hvad som kan blifva Riksdagens beslut i afseende på försvarsfrågan, ingenting annat nu är att göra, än att till Utskottet återremittera det framlagda förslaget till värnpligtslag. Då

blir det lätt för Utskottet att äfven före riksdagens slut komma in med det förklarande, som redan ligger i resultatet af den af Utskottet företagna granskningen, att förslaget icke kunnat oförändradt antagas, och till något annat lära vi vid denna riksdag icke komma, då, äfven om denna Kammares förslag till skrifvelse i afseende på härordningen skulle blifva Riksdagens beslut, vi ändå sväfva i fullkomlig okunnighet om, huru den lagen om värnpligten skall vara beskaffad för att passa ihop med det härordningsförslag, som vi anhållit att Kongl. Maj:t måtte till kommande Riksdag framlägga. Jag tror icke heller, att genom ett sådant beslut Kongl. Maj:t skall sakna den ledning, som Han kunde önska, då vi dels redan hafva uttalat oss i de i fråga om härordningen antagna punkterna, dels ock vid en föregående riksdag beträffande värnpligten antagit hufvudsakligen enahanda stadganden, som förekomma åtminstone i de första åtta paragraferna af den nu föreliggande värnpligtslagen. Jag yrkar derföre återremiss.

*Landförsvars-
rets ordnande.*
(Forts.)

Grefve Posse: Då jag går att förena mig med Grefve Mörner i yrkandet om återremiss, är det hufvudsakligen på det af honom sist angifna skälet, att Riksdagen redan en gång förut antagit ungefär enahanda stadganden, som finnas i det nu framlagda förslaget. Ett af de två måste då inträffa; antingen antaga vi detsamma, och då är det ju öfverflödigt, eller ock kan det hända, att vi antaga något annat eller olika, och då blir oredan ännu värre. Det lyckliga resultat, som i går ernåddes, tror jag vans derföre, att i den resolution, som fattades, fans rum för olika meningar, hvilka man öfverlemnade till Kongl. Maj:t att under tiden sammanjemka, för att framdeles framkomma med ett definitivt förslag. Att nu ytterligare inlåta oss på provisoriska beslut, vore att inveckla frågan ännu mera, än den redan är; och på dessa skäl får jag yrka återremiss.

Friherre Stjernblad: Jag erkänner, att det vore ett ganska beqvämt sätt att komma ifrån hela saken och att slippa gå in i några detaljer, om man återremitterar alltsammans; men huruvida frågan derpå skulle kunna vinna, vågar jag för min del betvifla. Med en ganska betydlig majoritet antog denna Kammare i går grunden för det Kongl. förslaget, hvori man visserligen önskar, att åtskilliga modifikationer skola vidtagas; men dock är sjelfva grunden lemnad orubbad, eller värnpligten, och dessa åtta första paragrafer, hvarom nu är fråga, utgöra sjelfva grundvalen för detta förslag. Der talas icke om annat än den tid, som den värnpligtige är skyldig att vara redo att försvara sitt land, tiden då inträdet skall ske samt två alldeles nya bestämmelser, hvarom vi förut icke hafva beslutat, nemligen om tjänstetiden i linien och landtvärnet, och då detta ingår som en betydande faktor i Kongl. Maj:ts förslag, måste Kongl. Maj:t derpå hafva ett svar. Vidare finnes här en ny princip antagen, eller att underåriga må inträda i linien. Utan att Kongl. Maj:t får svar på dessa bestämmelser, måste han sväfva i okunnighet, huruvida Han kan bygga derpå. Att man nu skulle antaga förevarande förslag såsom lag, kan väl icke gerna komma i fråga från Riksdagens sida; men deremot kan Kammarerna uttrycka, huruvida den gillar sjelfva grunden, och detta sker

Landförsvars-
rets ordnande.
(Forts.)

bäst, om vi genomgå hela lagen och sedermera gå in till Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse, deruti, med anmälan om det beslut, som i går fattades, på samma gång tillkännagifves, att de de paragraferna har man ansett böra ändras, men andra åter godkännas. Jag får anhålla om proposition derpå, att värnpligtslagen måtte behandlas i den af Utskottet föreslagna ordning.

Herr Mannerskantz: Jag får erkänna, att Kammaren befinner sig i en egen ställning med afseende på behandlingen af detta förslag; ty, såsom det ligger före, är det verkligen ett förslag till lag; det är icke uppställt såsom ett förslag till yttrande om en lag, utan såsom ett förslag till ändring i en lag, och då är det besynnerligt, att det förekommer åtskilliga paragrafer, som äro redigerade, och andra icke. Detta är en brist i Utskottets framställning. Dernäst tror jag, att man måste erkänna, att det beslut, som i går med stor majoritet fattades, hade sin grund deri, att många olika meningar förenade sig i detta beslut, emedan hvar och en ansåg, att då man bibehållit värnpligten såsom grund, hade man med detsamma erkänt hufvudgrunden i det Kongl. förslaget, men att i detsamma kunde göras mer eller mindre väsentliga ändringar. Detta är icke blett en tanke hos mig, utan många uttalade denna åsigt, att det var deras mening, då de biträdde beslutet, att det skulle blifva ansedt såsom ett uppskof till nästa riksdag. Gå vi nu in i pröfning af hvad som står i detta förslag, är det otvifvelaktigt, att vi kunna antaga den 3:e punkten i Utskottets betänkande angående de åtta första paragraferna af värnpligtslagen; men så komma vi till de följande punkterna i betänkandet, och de vidröra de principiella frågor, om hvilka man varit af olika mening. Man måste komma öfverens angående 19 § i det Kongl. förslaget, om denna skall bibehållas eller, såsom Utskottet föreslagit, alldeles utgå, ty här stöta vi på den grundsatsen, huruvida lottning skall ega rum eller icke. I 23 § erfordras föreskrift, huruvida lottning skall verkställas på annat sätt, än Kongl. Maj:t föreslagit. I 28 § har Utskottet hänvisat till det förslag, som är framställt angående härordningen etc. etc. Skola vi sålunda ingå i fullständig granskning af Utskottets betänkande, komma vi i strid med hvad vi redan förut beslutit, och vi måste fatta beslut om hvarje särskild punkt; men när beslutet en gång är fattadt, har det icke den ringaste betydelse, annat än som ett uttryck af vår åsigt i den vägen. Jag tror, att det vore mest konsekvent och riktigt, på samma gång det vore lagligast, att då man fattat det beslut, som vi gjort, angående härordningen, vi nu äfven fatta ett dylikt beslut angående värnpligtslagen. Då kommer skrifvelsen att hafva ett sammanhang, och då är det möjligt att tills vidare uppskjuta striden mellan de olika grundsatser, som stå uttalade i denna lag. Jag anser således både grundlagsenligt och rationellt att återremittera betänkandet till Utskottet, för att få det i den form framställt, att förslaget må komma att stå i öfverensstämmelse med hvad som förut i denna Kammare blifvit beslutadt.

Gefve Mörner, Oscar: Vi hafva visserligen ibland erfarit, att Kongl. Maj:t till Riksdagen hänskjutit lagförslag, tillhörande det admi-

nistrativa området och öfver hvilka Kongl. Maj:t begärt Riksdagens yttrande, och då ett sådant lagförslag framkommer, är Riksdagen både berättigad och befogad att säga; den paragrafen lemnas utan anmärkning, den paragrafen bör ändras i den syftningen eller erhålla ett så beskaffadt tillägg. Detta är endast ett uttalande, som Riksdagen gör, hvarefter beslutandet och redaktionen tillhör Kongl. Maj:t; men då Kongl. Maj:t hänskjuter till Riksdagen en lag med hemställan om, att denna lag måtte blifva af Riksdagen antagen, och den då behandlas efter samma grunder som allmän civil- eller kriminallag, då är det en lag, så beskaffad, att, sedan Riksdagen derom beslutit, Kongl. Maj:t icke har rätt att deri vidtaga någon ändring eller göra något tillägg, utan endast att afslå eller antaga förslaget. Huru har nu denna fråga blifvit af Särskilda Utskottet behandlad? Jo, alldeles som om det vore en administrativ lag, der Riksdagen kunde göra hemställanden och uttalanden och öfverlemla redaktionen till Kongl. Maj:t. Då likväl denna lag alldeles icke är af dylik art, utan en sådan, der Konungen och Riksdagen ega att gemensamt besluta, kan jag icke begripa annat, än att det är Riksdagens ovilkorliga pligt att formulera hvarje paragraf; men detta har Särskilda Utskottet nu icke gjort, och jag får erkänna, att på den punkt, frågan nu står, jag icke begriper, huru man med bästa vilja i verlden skall kunna inlåta sig på ett lagstiftande öfver i fråga varande ämne, eller att nu här i Kammaren för hvarje paragraf, der Utskottet gjort hemställan om ett förtydligande, ett tillägg eller en ändring, formulera densammas lydelse. Utskottet har menat väl men gått en väg, hvilken röjer någon obekantskap med huru lagfrågor böra behandlas. Hvad återstår då att göra? Kammaren kan visserligen diskutera paragraf för paragraf, men den kan icke gerna göra annat än antingen afså eller återremittera lagen. Att afså densamma vore väl icke önskligt, då det icke lider något tvifvel, att ju icke flertalet önskar att bifalla det hufvudsakliga deraf; men det äro vi stängda ifrån till följd af det ofullständiga skick, som förslaget fått hos Utskottet. Då återstår endast att återremittera lagen. Derigenom har man valt den lindrigaste utväg, som enligt min åsigt står Riksdagen till buds, för att denna gång afgöra frågan. Att, såsom Herr Wikander sagt, man skulle lemna nu föredragna paragrafer utan anmärkning, är icke lämpligt; ty att lemna något utan anmärkning, måste väl vara ett godkännande, så vidt det skall innebära något, och detta godkännande kan Riksdagen icke lemna.

Jag yrkar derföre återremiss.

Herr Rosensvärd: Jag finner det visserligen ganska billigt, att Kammaren efter de båda dagars arbeten, hvaraf resultatet blifvit det förslag till underdanig skrifvelse, som i går beslöts, nu tycker, att, då i alla fall frågan skall undergå en ny pröfning, det vore godt att nu slippa granskningen af detta temligen digra förslag. Men jag tror å andra sidan, att det vore illa att uppskjuta denna ganska viktiga fråga, hvilken jag anser i många delar skulle kunna nu afgöras, och jag har all anledning tro, att det skulle utan någon svårighet kunna gå igenom i båda Kamrarna, då man ser, att endast några få reservationer blifvit afgifna mot Utskottets förslag i denna fråga, då deremot

Landförsvar-
rets ordnande.
(Forts.)

mot sjelfva härordningsförslaget så många reservationer afgifvits. Har man inom Utskottet kunnat komma så nära öfverens om lagen, torde det icke kunna vara så särdeles svårt att komma öfverens äfven här.

Det har blifvit sagdt, att det skulle vara formvidrigt att nu behandla denna lag. Det vore visserligen enligt min åsigt en formvidrighet att, innan frågan om försvarets ordnande blifvit afgjord, behandla lagen om härens beklädnad och underhåll, emedan dessa lagar blifvit föreslagna att antagas under en viss förutsättning, och denna förutsättning nu är borta. Men lagen rörande den allmänna värnpligten måtte väl ändock, oaktadt den ställning, i hvilken frågan nu kommit, kunna blifva föremål för granskning. Jag ber särskildt få tillägga, att det aldrig har varit ifrågasatt, att denna lag skulle genast träda i kraft, utan att det endast är fråga om att antaga en lag, som framdeles, under vissa förutsättningar, skulle träda i verket, och vid sådant förhållande kan jag icke finna annat, än att de paragrafer i denna lag, hvarom alla tyckas vara ense, skulle kunna af Riksdagen godkännas, hvaremot med afseende å de öfriga, hvilka icke kunde vinna godkännande, framställning kunde göras om deras omarbetning i ett visst syfte. Det har blifvit anmärkt, att detta icke är rätta sättet att behandla en lag. Detta är det visserligen icke; men är väl nu fråga om att lagen skall träda i kraft? Derom är icke nu fråga, utan det är här endast fråga om att pröfva, huruvida denna lag är så beskaffad, att den, sedan vissa andra bestämmelser blifvit godkända, skulle kunna träda i verket. Om man vidare genomgår den granskning, som lagen vid behandlingen inom Utskottet fått, finner man, att med afseende å de punkter i lagen, om hvilka Utskottet varit af olika mening med Kongl. Maj:t, Utskottet begärt en omarbetning. Man säger, att detta sätt att behandla en lag icke är formenligt. Jag har dock sett från sjelfva Lag-Utskottet inkomma förslag, hvori utan reservation antydts och angifvits hvad som skulle i en ny lag intagas, med öfverlemnande till Kongl. Maj:t att uppgöra redaktionsförslag och sedermera till Riksdagen dermed inkomma. Jag tror också, att detta är i förevarande fall så mycket nödvändigare, som det icke är just så riktigt och lämpligt, att ett Särskildt Utskott, sammansatt inom denna Riksdags Särskilda Utskott, sjelf tager redaktionen om hand, synnerligast då man icke kan komma öfverens om grunderna för lagen. Här har man nu blott begärt, att de paragrafer, som af Utskottet blifvit *godkända*, skulle af Kamnaren *lemnas utan anmärkning*. För min del har jag icke något emot att de godkännas, men om de lemnades utan anmärkning, blefve det ett godkännande af de grunder på hvilka de hvila, och jag tror, att detta vore ganska lämpligt.

Herr Mannerskantz yttrade, att man skulle råka i svårigheter vid behandlingen af åtskilliga paragrafer. Jag tror icke detta. Den viktigaste paragrafen är naturligtvis den, som handlar om öfningstiden, och der har Utskottet endast föreslagit, att Kongl. Maj:t behagade låta omarbета paragrafen i öfverensstämmelse med det förslag till ny härordning, som af Kongl. Maj:t kommer att meddelas. Redan denna hemställan står i full öfverensstämmelse med det beslut, som af Kamnaren i går fattades.

Jag undrar likväl, såsom sagdt, mindre på, att då vi nu äro vid

riksdagens elfte timme, och då vi i går lemnade Kongl. Maj:t ett temligen vidsträckt fält för frågans bearbetning till nästa riksdag, man önskar lemna lifven denna fråga. Detta är visserligen ett ganska lätt sätt att komma från saken; men emellertid vore en stor del af arbetet undangjordt, om åtminstone alla de punkter i denna lag, om hvilka någon tvist icke förekommer, nu kunde blifva antagna.

Jag kan således icke annat än förena mig med Herr Wijkander i det af honom framställda yrkande.

Herr Rydin: Jag ber att få instämna med den siste talaren i afseende på hvad han föreslagit och vill blott yttra något angående det förnent formvidriga deruti. Jag tror, att det skulle vara mera formvidrigt att återremittera frågan, ty hvad skulle en sådan återremiss hafva till följd? Jo, antingen att vi få tillbaka betänkandet från Utskottet med hemställan, att Kammaren måtte fatta beslut, eller också att vi få en underrättelse derom, att, som Andra Kammaren fattat ett beslut af den beskaffenhet, att saken har förfallit, ingenting vidare är att göra deråt. Är då icke vida bättre, att Första Kammaren fattar ett positivt beslut, på det att detta må kunna sammanjemkas med Andra Kammarens. Man säger, att detta icke är i sin ordning derföre, att det nu icke är fråga om en lag, som skall antagas; men om vi lemna dessa paragrafer utan anmärkning, hafva vi ju icke dermed antagit någon lag, utan endast godkänt de grunder, som innehållas i dessa paragrafer. Detta anser jag också vara i konsekvens med vårt föregående beslut angående härordningen, hvarföre jag får anhålla om bifall till det af Herr Wijkander framställda förslag.

Grefve Posse: Jag får göra Eder uppmärksamma på, mine Herrar, att det redan har visat sig så olika tankar emellan Herrar Rosensvärd och Wijkander, då de yrkat, den ene, att dessa paragrafer skulle godkännas, och den andre, att de skulle lemnas utan anmärkning. Desse Herrar äro således icke enige i denna sak, och redan detta är ett skäl att betänka sig något. För öfrigt förefaller det mig, som om det af Grefve Mörner föreslagna och af Herr Mannerskantz amalgamerade sättet att gå till väga icke skulle i någon mån lemna regeringen i större okunnighet om saken, än om vi nu företoge den till behandling. Det beslut, vi i går fattade, är i alla fall icke så fullt bestämdt, att icke regeringen måste i viss grad sväfva i okunnighet om meningen dermed. Det förefaller mig dock, som om, ifall regeringen lyckas lösa den stora fråga, hvarom vi i går afhandlade, denna mindre fråga, som nu föreligger, icke skulle vara så svår att lösa, och på grund häraf får jag fortfara i mitt yrkande om återremiss.

Friherre af Ugglas: Jag har begärt ordet med anledning af yrkandet om återremiss, för att i min mån motsätta mig detsamma, enär jag icke kan förstå hvad dermed skulle vinnas. Beslutes en återremiss, kommer naturligtvis Särskilda Utskottet om några få dagar och begär, att Första Kammaren måtte fatta beslut, och då stå vi på samma punkt som nu, blott några dagar närmare riksdagens slut. Något beslut i denna fråga måste vi likväl fatta, enär Kongl. Maj:t

*Landförsvars-
rets ordnande.*
(Forts.)

måste hafva ett svar på sin framställning till Riksdagen. Jag finner sålunda, att det icke kan vara på något vis riktigt att nu återremittera föreliggande förslag, och jag tror icke heller, att det kan i formelt hänseende möta några betänkligheter att gå så till väga, som Herr Wijkander föreslagit. Jag föreställer mig således, att Kammarren kan vid genomgåendet af de särskilda paragraferna lemna somliga utan anmärkning samt ändra eller afslå andra. När vi då komma till slutet, blir resultatet det, att vi icke hafva i oförändradt skick bifallit det Kongl. förslaget, och vi få då i den underdåniga skrivelsen tillkännagifva, att Riksdagen icke har kunnat i oförändradt skick antaga Kongl. Maj:ts förslag, men vid granskningen af detsamma funnit de och de paragraferna kunna lemnas utan anmärkning, hvilket för Kongl. Maj:t blir ett särdeles godt stöd vid uppgörandet af härordningsförslaget. Då emellertid de åtta första paragraferna i nu föreliggande lag torde af det stora flertalet inom denna Kammare komma att bifallas, har jag för min del ingenting emot att instämma i Herr Wijkanders förslag.

Herr Wijkander: Med anledning af hvad Grefve Posse sist yttrat, ber jag få nämna, att Herr Rosensvärd verkligen instämt med mig.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den ärade representanten från Östergötland, hvilken hade ordet näst före den siste talaren, behagade yttra, att en återremiss icke skulle föranleda till något annat, än att Kammarren skulle om några dagar få från Särskilda Utskottet emottaga uppmaning att fatta beslut. För min del är jag icke så förutseende som den ärade talaren. Andra Kammarren har ännu icke fattat något beslut om den första delen af Utskottets betänkande, eller den som rör härordningen, och således ännu mindre om den del af samma betänkande, som nu hos oss är i fråga. Ett sådant svar, som den ärade talaren förutsatte, kunde emellertid blifva till oss aflåtet endast för den händelse, att Andra Kammarren fattar ett definitivt beslut i afseende på värnpligtslagen. Men det är lika möjligt och till äfventyrs mera sannolikt, att, om denna Kammare återremitterar förslaget, Andra Kammarren gör på samma sätt, och då kan Utskottet icke komma med ett sådant svar, som den ärade talaren ifrågasatt, utan då måste Utskottet vidtaga någon mera positiv åtgärd, och denna lär väl under sådana förhållanden icke blifva någon annan än den, som Herr Mannerskantz ifrågasatt, eller att hemställa att Kamrarne måtte förklara, att, vid den utgång härordningsförslaget fått, Kamrarne funnit sig förhindrade att oförändrad antaga värnpligtslagen och ej heller ansett skäl vara för handen att för närvarande ingå i någon särskild granskning af förslaget. Ett sådant yttrande kan Utskottet formulera, och det på ganska kort tid. Att nu åter gå in på att granska förslaget och återupprepa hvad man redan sagt, är otjenligt, då till äfventyrs den nya härordningen kommer att innefatta bestämmelser, som kunna föranleda till förändringar äfven i de paragrafer, som skulle enligt herrar militärers åsigt lemnas utan anmärkning.

Herr Mannerskantz: Jag har föreställt mig, att, innan man

fattar beslut angående ett sådant förslag som detta, hvilket skall lemnas svar på, huruvida man antager Kongl. Maj:ts förslag eller icke, man borde veta om det är ett lagförslag, som är under behandling, eller icke, och om de punkter, som godkännas, verkligen kunna betraktas såsom af Riksdagen för dess del antagna. Är det så, måste man gå in i pröfning och fatta beslut rörande, bland annat, de punkter i värnpligtslagen, uti hvilka Utskottet endast begärt att få en ändring i öfverensstämmelse med det förslag, som Utskottet gjort i vissa delar i afseende på härordningen. Åtskilliga delar af lagförslaget komma följaktligen i den ställning, att, om hvad Kongl. Maj:st deruti föreslagit icke kan godkännas, något motförslag ej finnes uppställt, emedan Utskottet, som jag redan nämnt, endast begärt förändring i öfverensstämmelse med den och den punkten i härordningsförslaget. Detta kan efter min tanke icke blifva annat än ett högst ofullständigt eller ofornligt behandlingssätt; men om andra anse sådant kunna gå för sig, vill jag ej yrka på, att dessa formela oegentligheter må lägga hinder i vägen för ärendets behandling på sätt som af andra anses bäst. och jag öfverlemnar således till Kamraren att i detta afseende besluta; ehuru det *kan* leda dertill, att vi komme att uttala oss i afseende å grundsatser, rörande hvilka jag tror att vi helst vilja undvika att vid detta tillfälle uttrycka en bestämd åsigt.

*Landförsvars-
rets ordnande.*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels af Herr *Wijkander*, att den förevarande punkten måtte bifallas med följande förändrade lydelse: »att §§ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 af det nu framlagda förslaget till lag om allmänna värnpligten måtte af Riksdagen lemnas utan anmärkning», och dels att punkten skulle till Utskottet återförvisas; framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå, och efter det propositionen på Herr *Wijkanders* yrkande å nyo blifvit gjord samt med många så väl ja som nej besvarad, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Särskilda Utskottets i 3:dje punkten af utlåtandet N:o 2 gjorda hemställan med följande förändrade lydelse: »att §§ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 af det nu framlagda förslaget till lag om allmänna värnpligten måtte af Riksdagen lemnas utan anmärkning»; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten».

*Landförsvars-
rets ordnande.* Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva
(Forts.) utfallit sålunda:

Ja — 34.

Nej — 51.

4:de—32:dra punkterna.

Återförvisades, uppå yrkanden af Grefve *Mörner*, *Carl Göran*.

33:dje punkten.

Lades till handlingarne.

34:de och 35:te punkterna.

Biföllos.

*Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.* Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-
Utskottets den 12 och 13 dennes bordlagda betänkande N:o 83, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor.

1:sta punkten.

Herr Wærn: Jag anser mig böra fästa Kammararens uppmärksamhet på ett förhållande i afseende på de angifna ändamålen för det upptagna lånet. Det är nemligen så, att då första gången ett större inhemskt lån upplades år 1870, så beslöts att upptaga det samma för ändamål, som angifvas i 7 § af det årets riksdagsbeslut, der det heter: »Till bestridande af de vid innevarande riksdag beviljade anslag till statens jernvägsbyggnader, äfvensom för att bereda tillgång dels för blifvande anslag till jernvägsbyggnader, dels ock för inlösande af 1867 och 1869 årens för jernvägsbyggnaderna upptagna lån, hafve» o. s. v. Nu har, såsom vi minnas, 1870 års lån icke blifvit, till följd af förändring i räntefoten, till fullo upptaget, utan vi upptogo ett annat lån på 24 millioner år 1872 för samma ändamål, dock icke längre för att inlösa 1867 års lån, emedan det redan var betaldt, utan för bestridande af redan beviljade och för att lemna tillgång till blifvande anslag till jernvägsbyggnader samt för att inlösa 1869 års lån. Detta 1869 års lån förfaller så, att en fjerdedel skall betalas 1876, en fjerdedel 1877, en fjerdedel 1878 och en fjerdedel 1879. Nu ingår i beräkningen af de 50 millioner, hvilken Stats-Utskottet här uppgjort, icke inlösen af 1869 års lån. Hvad jag vill fästa uppmärksamheten på är derföre, att med det vilkor här står: »till bestridande af redan beviljade anslag till jernvägsbyggnader, äfvensom för att bereda tillgång för blifvande anslag till jernvägsbyggnader», och ytterligare genom innehållet af den tredje punkten, som säger: »penningar, som genom försäljning af de i mom. 1 omförmälda obliga-

tioner inflyta, må icke användas för andra än de i samma moment angifna ändamål», så uppstår det resultat, att det lån, som nu skulle uppläggas, icke kan användas för inlösen af 1869 års lån. För den fjerdedel deraf, som skall betalas under den statsregleringsperiod, för hvilken vi nu skola uppgöra budgeten, tror jag att Stats-Utskottet har tillgångar, men de tre millioner, som förfalla 1877, 1878 och 1879, kvarstå utan att kunna betalas af det lån, som nu upptages. På fråga huru härmed förhåller sig, hafva ledamöter af Stats-Utskottet svarat mig, att Utskottet ansett denna betalning fortfarande kunna och böra utgå af 1872 års lån, af hvilket ännu fyra à fem millioner äro osålda. Men dessa penningar hafva, enligt de utgiftsförslag, som från Riksgäldskontoret blifvit lemnade till Stats-Utskottet, blifvit tagna i beräkning för andra ändamål, och därför anser jag det riktigare, att bland de ändamål, för hvilka det nya lånet skall upptagas, inläggas samma ord, som de, hvilka vid beslutet om 1870 och 1872 års lån intogos, eller att lånet äfven afser inlösande af 1869 års lån. Sker icke detta, så måste ännu osålda obligationer af 1872 års lån, ehuru de redan ingått i kassaförslaget såsom beräknade tillgångar för andra utgifter, nemligen till jernvägsbyggnader, bestämdt till detta ändamål reserveras. Annars riskera vi andra alternativet, eller att under tre på hvarandra följande år få dertill bereda tillgångar, som anskaffas på annat sätt än genom upplåning, d. v. s., att om det icke blir öfverskott på statsverkets tillgångar, så måste under dessa år tre millioner anskaffas genom uttaxering. Af dessa skäl synes det mig bättre att i denna punkt inskjuta dessa ord. Jag har till en början endast velat fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden och afvakta den förklaring öfver förhållandet, Stats-Utskottets ledamöter benäget torde lemna, innan jag gör något yrkande.

*Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)*

Friherre Stjernblad: Den anmärkning, som här blifvit framställd, att Stats-Utskottet skulle hafva visat brist på uppmärksamhet derigenom, att det icke tagit 1869 års temporära lån med i beräkningen, tror jag icke vara befogad. Ty, såsom Herrarne behagade finna, förfaller föreliggande fråga i två afdelningar, nemligen den första om lånets uppläggande och grunden för beloppets storlek, samt den andra om beloppets användande. I förra fallet har Utskottet lagt till grund för sin beräkning af fjorårets och innevarande års Riksdag anvisade anslag och 1873 redan beslutade, men ej förr än 1877 under arbete kommande jernvägar, samt beviljade men ej uttagna lån till enskilda jernvägsbolag. Af det föreliggande memorialet framgår, att detta belopp utgör 47,203,600 kronor. Således har Utskottet icke velat i denna beräkning inblanda alla de medel till jernvägsföretag, som statsverket förut tillskjutit, hvilka, om de toges med i beräkningen, skulle gifva Riksdagen rätt att upplåna ytterligare åtskilliga millioner.

1869 års temporära lån är emellertid icke beräknadt att betäckas af statsverkets befintliga eller möjligen uppkommande besparingar, ty detta lån har redan lagts till grund för uppläggnings af 1870 års lån, och tillgång till dess betäckande finnes uti 1872 års osålda obligationer. Ty se vi efter hvad som utöfver statsverkets beräknade inkomster behöfs för att bestrida dels redan beviljade, dels på gemensam

Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)

omröstning ännu beroende anslag till statsutgifter, anslagen till jernvägsanläggningar inberäknade, så finna vi, att den summa, som i sjelfva verket behöfver upplånas, endast utgör något öfver 40 millioner, och att således ett öfverskott på ofvan nämnda 47,203,600 kronor uppstår af mellan 6 och 7 millioner. Men utom detta finnas verkligen af 1872 års lån i behåll mellan fyra och fem millioner. Det är sant, att detta belopp blifvit upptaget i Riksgäldskontorets kassa-beräkning, men å andra sidan har i denna räkning för jernvägsanläggningar upptagits ett belopp af 7,110,708 kronor, att till Statskontoret inbetalas, hvilket belopp skall återgäldas från den i memorialet upptagna summan 8,203,600. Af 1872 års lån finnes således full tillgång till gäldande af 1869 års lån. Nu kan jag erkänna, att man kunde hafva medgifvit fullmäktige i Riksgäldskontoret rättighet att med en del af nu ifrågasatta lånet betala 1869 års lån, men det är ju icke behöfligt, så vida icke Riksdagen förbjuder fullmäktige att sälja obligationer af 1872 års lån. Här fins således en tillgång i inhemska obligationer af 4,300,000 kronor. Följaktligen, om Riksdagen icke förbjuder fullmäktige att sälja dessa obligationer, så finnes tillgängligt hela det erforderliga beloppet för inlösen af 1869 års lån. Utskottet ifrågasätter icke, att ej dessa obligationer få och snart böra säljas, men att åt fullmäktige skulle öfverlemnas att bedöma tidpunkten, då en sådan försäljning borde ega rum. Tillgångar finnas således till betalande af sist nämnda lån, om de ock icke för tillfället äro fullt disponibla, men kunna blifva det i mån som 1869 års obligationer förfalla. Något tillägg i förevarande punkt, på sätt Herr Wærn antydt, torde således icke behöfva göras.

Grefve Mörner, Carl Göran: Uti det förslag, som Utskottet här framlagt, förefinnes, efter mitt förmenande, en brist derutinnan, att detsamma icke lägger någon särdeles vikt på ett inhemskt upplåningssystem. Att ett sådant måtte komma till stånd, är dock af stor betydelse för landet. Vill man åter införa ett sådant system, bör man vidtaga sådana bestämmelser, att den stora allmänheten blir benägen att anförtro staten sina kapital. Upptagandet af ett inhemskt lån synes Utskottet emellertid hafva velat alldeles förbjuda genom att i andra punkten af betänkandet föreslå, att försäljning af 1870 års fem procent obligationer icke skulle få ega rum utan Riksdagens särskilda tillåtelse. Det hade väl ändå icke varit för mycket, om man åt fullmäktige i Riksgäldskontoret öfverlemnade att göra den försäljning, som visat sig för landet skola blifva den mest fördelaktiga. Det är väl icke så alldeles nödvändigt att öka den utländska skuldsättningen. Hvarföre skola vi gå i en riktning, motsatt den, som i detta afseende följes i andra länder, särskildt i ett land, som genom sin förmåga att efter oerhörda olyckor inom otroligt kort tid åter resa sig, visat den stora fördelen utaf att inom landet finnas kapital och hos befolkningen intresse att göra besparingar i jembörelse med sådana länder, der besparingarne helst förlösas. I Frankrike, på hvilket land jag häntydt, utbjudas i allmänhet statslånen till subskription inom landet, dervid de små subskribenterna hafva företräde framför de större just derföre, att de förra kunna antagas aldrig kom-

ma att besvära statskassan. De göra icke några spekulationer på att genom vaxelmannövrer eller andra åtgärder sätta staten i förlägenhet.

Ett inhemskt fonderadt lån stärker äfven landet i det hänseendet, att jemväl den mindre kapitalstarka delen af befolkningen, då staten har dess penningar till förvaltning, blir intresserad af den allmänna ordningens upprätthållande. Denna del af befolkningen vill icke bereda oordningar i ett samhälle, som har förvaltningen af dess egna medel sig anförtrodd. Jag tror sålunda, att man bör utesluta den i andra punkten af betänkandet förekommande inskränkning i fullmäktiges rättighet att försälja 1870 års fem procent obligationer, ty en sådan försäljning bör, efter mitt förmenande, få ega rum. Det har visserligen blifvit sagdt, att ett lån, upptaget inom landet, skulle blifva dyrare än något annat lån, men ännu hafva hvarken Stats-Utskottet eller fullmäktige framlagt en bestämd och säker beräkning på att så blifvit förhållandet. Om man vill rätt beräkna den kapitalrabatt och de omkostnader, som äro förenade med ett utländskt lån, så tror jag för min del, att man skall finna, att det alldeles icke är förhållandet, såsom man velat förklara, att inhemska lån äro dyrare än utländska.

Hvad åter angår den af den förste talaren gjorda anmärkning att man borde tillåta att en del af det lån, som nu är i fråga att uppläggas, måtte få användas till inlösen af en del af 1872 års obligationer, så tror jag för min del att denna anmärkning är ganska riktig. Man bör väl lemna åt fullmäktige frihet att till bestridande af förefallande utgifter taga i hvilken låda de behaga, der penningar för tillfället finnas tillgängliga. I afseende på denna punkt förenar jag mig således i det af den nämnde talaren gjorda yrkandet.

Herr Wallenberg: Hvad den förste punkten beträffar, har jag, visserligen en ganska ringa anmärkning att göra, men jag anhåller att nu få yttra mig om sjelfva lånets karakter. Här föreslås upplägandet af ett lån på femtio millioner kronor, och i den följande punkten, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle ega rättighet att intill nästa riksdags slut deraf afyttra obligationer för tjugu millioner kronor. En mera slående kritik på detta upplåningssätt kan man väl knappast tänka sig. Man vill nu bestämma formen för ett lån, som skall kunna framdeles uppgå till femtio millioner, men man afyttrar icke mer obligationer än för tjugu millioner. Man skall sålunda på förhand och mer än ett år förut bestämma, hurudana obligationerna skola blifva för de tretio millioner, som först efter nämnda tid komma i fråga att afyttras. Dertill kommer den omständigheten, att, om någon öfvertager lånet på för Riksgäldskontoret fördelaktiga villkor, kunna dessa villkor dock aldrig blifva riktigt fördelaktiga, enär öfvertagaren riskerar att få de öfriga 30 millionerna utsläppta såsom konkurrerande, innan han hunnit afyttra de af honom öfvertagna tjugu millionerna. Det är detta grundfel i sättet för upplåningen, hvarpå jag velat fästa uppmärksamheten, att, om man tager ett litet lån, så stort man för tillfället behöfver det, får man en rad af smålån, och tager man ett större, så säljer man det icke på en gång, utan man låter det ligga, till dess obligationerna blifva, så att säga,

*Uppläggnad
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)*

Uppläggande af ett statslån å 50 millioner kronor.
(Forts.)

förlegade och icke passande för den penningmarknad, som då inträdt. Helt annat hade förhållandet varit, om Riksdagen beslutat ansluta sig till en upplåning medelst *perpetuella räntor*. Då hade man för hvarje riksdag kunnat taga upp precis så mycket man behöfde, de nya obligationerna komme då alltid i paritet med de gamla, och ingen skulle då funnit sig förvånad öfver att det blef en rad af upplåningar, emedan det ligger i det upplåningssättets natur, att man icke beslutar om större summor än man för tillfället behöfver låna. Så som saken emellertid nu står, torde tillfället icke vara lämpligt för upplägget af perpetuella räntor, och då det så nära riksdagens slut icke är lämpligt att söka åstadkomma en omarbetning af betänkandet i detta syfte, vill jag, hvad den första punkten beträffar, endast föreslå tilläggande af ordet *omkring*, så att det komme att heta *omkring* 50 millioner kronor. Det är nemligen möjligt, att lånet kan komma att tagas i utländskt mynt, och, om detta blifver händelsen, torde det icke vara ovigtigt, att dess belopp bestämmes till en rund summa, på det fullmäktige i Riksgäldskontoret icke af en sådan ordalydelse, som nu är föreslagen, må vara förhindrade att sätta upp beloppet till just den siffra, de vid lånets afslutande kunna finna lämplig med afseende på det myntslag, i hvilket lånet kommer att uppläggas. Med det nu af mig föreslagna tillägg anhåller jag om bifall till den föredragna punkten.

Herr Wærn: Om icke förhållandena ändrat sig synnerligen mycket, kan det förhållande, som Friherre Stjernblad omnämnde, nemligen att jernvägsobligationer till ett visst belopp finnas osälda och icke blifvit upptagna, hafva två orsaker: nemligen dels att öfverskott uppstått i statsverkets inkomster, dels äfven att beräknade utgifter icke utgått så fort som man förutsatt, att de skulle komma att utgå. För så vidt det senare fallet eger rum, är det blott ett uppskof, som inträffat, och jag kan derföre icke obetingadt medgifva, att de ifrågasvarande medlen ännu stå qvar för sitt ursprungliga ändamål, eller återbetalning af 1869 års lån. Jag erkänner dock, att de kunna der till reserveras; men då skiljer jag mig från Friherre Stjernblad i det afseendet, att då han säger, att derför icke finnes något hinder, anser jag, att, sedan Riksdagen sjelf gjort upp kalkyler, i hvilka dessa obligationer blifvit afsedda för de jernvägar, med hvilkas byggande vi nu äro sysselsatte, måste i Riksgäldskontorets reglemente införas någon särskild paragraf om deras användande till det förut nämnda ändamålet. Vill man att dessa obligationer skola vara i behåll 1877 till 1879, måste man särskildt säga något derom, annars kan lätt hända att de utbetalas, och vi kunna då blifva tvungne att uttaxera medel, som vi två gånger beslutit att upplåna.

Herr Ekman, Carl: Med anledning af den förste ärade talarens påstående, att, vid uppgörandet af den beräkning, som ligger till grund för Stats-Utskottets framställning i det nu förevarande betänkandet, man skulle hafva förbisett, att från och med nästa år och under de derpå följande tre åren förestår en betalning af en million kronor om året, utgörande det sammanräknade beloppet af 1869 års tempo-

rära lån, ber jag få erinra om att, när 1870 års Riksdag beslöt upplägandet af ett nytt lån, så räknades in i det lånet först och främst det temporära lånet från 1869. Sedermera, när Riksdagen år 1872 åter beslöt upplägandet af ett lån, så räknades åter det temporära lånet från 1869 in i det belopp, hvartill 1872 års lån skulle få uppläggas. Således sörjde redan 1872 års Riksdag för beredande af medel att återbetala 1869 års lån. Så kom 1874 års Riksdag, och vid den beräkning, som då egde rum, öfver sättet för fyllandet af de under Riksdagen beslutade extra statsutgifter, förklarade Stats-Utskottet i sitt då afgifna betänkande, att om hela återstoden af 1872 års lån toges i anspråk för betäckande af utgifterna för statens jernvägsbyggnader, skulle det fattas ett belopp af 8,203,600 kronor, om hvilket belopp anskaffande denna Riksdag dock icke lemnade några föreskrifter, utan förklarade endast, att, då det under 1875 års riksdag antagligen skulle blifva fråga om uppläggande af ett nytt lån för fortsättandet af statens jernvägsbyggnader, borde dessa omkring 8 millioner deri inberäknas. Nu har Stats-Utskottet vid beräkningen af det belopp, hvartill Utskottet anser sig böra föreslå ett låns uppläggande, alltså i främsta rummet beräknat dessa omkring 8 millioner; vidare hvad som återstår att ytterligare utbetala på de en gång beviljade anslag till enskilda jernvägsbyggnader; ytterligare de 12 millioner, som vid denna riksdag blifvit anvisade till stambanornas fortsättande och jernvägsmaterielens tillökande; och slutligen de 24 millioner, som den norska jernvägens fortsättande beräknats komma att kosta. På detta sätt har Stats-Utskottet kommit till den summa af 47,203,600 kronor, hvartill Utskottet föreslagit det nya lånet böra uppgå.

Nu är det sant, att, om så skulle hafva tillgått, som 1874 års Stats-Utskott antog, nemligen att hela återstoden af 1872 års lån skulle tagas i anspråk för fyllandet af utgifterna till statens jernvägsbyggnader, då hade det beslut, som fattades 1872, att det temporära lånet från 1869 skulle inräknas i det lån, som först nämnda år upplades, blifvit utan något värde. Men Riksgäldskontoret har haft andra tillgångar att röra sig med, och följden deraf har blifvit den, att på 1872 års lån ännu återstå 4,313,700 kronor i osålda obligationer. Ut i den omständigheten att Riksgäldskontoret haft andra inkomster, med hvilka det kunnat bestrida de nödiga utgifterna, ligger således orsaken till det nu inträffade förhållandet, att af 1872 års lån så mycket är osåldt, som fullt motsvarar det temporära lånet från 1869, hvilket räknades in i det förra lånet, eller med andra ord: vi hafva byggt en del af de jernvägar, för hvilkas anläggning 1874 års Riksdag anhöll om medels upplånande, med öfverskottsmedel. Vid ett sådant förhållande, och då Stats-Utskottet vid sitt förslag om det belopp, hvartill ett nytt lån borde uppläggas, icke kunnat taga hänsyn till något annat än de utgifter, hvilka af lånet borde bestridas, har Utskottet i denna beräkning icke kunnat intaga de 4 millioner, som tillhöra 1869 års temporära lån. När det nu visar sig, att af det lån, som 1872 var afsedt att användas till återbetalning af 1869 års lån, finnes ett tillräckligt belopp kvar för verkställandet af denna återbetalning, kan jag icke tro det vara behöfligt att i någon särskild

*Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)*

Uppläggande af ett statslån å 50 millioner kronor. (Forts.) paragraf af Riksgäldskontorets reglemente lemna särskildt uppdrag derom, och det så mycket mindre, som denna utgift icke är uteglömd i de kassaberäkningar, hvilka Utskottet fått sig af Riksgäldskontoret meddelade, utan finnes i dem upptagen för det år, för hvilket vi nu reglera staten, eller för 1876. När då denna utgift inberäknas i de öfriga utgifterna, och å andra sidan beräknas de inkomster, Riksgäldskontoret kan paräkna, uppkommer en brist af 5,869,769 kronor 62 öre, och det är just denna brist, som Stats-Utskottet upptagit i den senare delen af sitt betänkande, med hvilken Utskottet äsyftar att ådagalägga, huru stort belopp år 1876 skulle behöfva upptagas af det lån, om hvars uppläggande Stats-Utskottet föreslår Riksdagen att nu fatta beslut. Jag vågar därför tro, att något misstag här icke är begånget, och att ej heller någon nödvändighet förefinnes att i den nu föredragna punkten inskjuta någon bestämmelse derom, att det lån, hvarom nu är fråga, skulle få användas jemväl till återbetalning af 1869 års temporära lån, emedan, om det blifver Riksdagens beslut att upplägga ett nytt lån på 50 millioner kronor, detta lån räcker till att betäcka alla de nya utgifterna för statens jernvägsbyggnader, och ändock af 1872 års lån återstå 4 millioner, hvilka äro tillfyllestgörande för återbetalningen af 1869 års lån.

Hvad Grefve Mörner yttrat om önskvärheten af att kunna åstadkomma ett inhemskt fondsystem och att det därför vore skäl att försälja obligationer, löpande med 5 procent ränta, torde egentligen icke höra till den nu föredragna punkten, utan till den följande, och vill jag därför icke nu inlåta mig på denna fråga.

Herr Wallenbergs anmärkning äsyftar deremot en bestämmelse, som förekommer i den nu föredragna punkten, och jag kan för min del visserligen icke annat än instämma med honom deruti, att det vore önskligt, om den upplåning, som ännu kan blifva behöfzig för fullbordandet af statens jernvägsbyggnader, kunde ske på annat sätt än hittills; men jag tror att erfarenheten visat, att alla försök, som hittills blifvit gjorda i den riktningen, icke lemnat några stora förhoppningar om framgång i detta afseende, och jag kan för Kammarren förklara, att det icke varit utan alla svårigheter, som Stats-Utskottet kommit fram med det betänkande, som nu föreligger. Jag tror därför, att, så länge åsigterna om hvad i dylika frågor är det mest ändamålsenliga icke vunnit mera stadga inom Riksdagen, än nu är händelsen, man bör nöja sig med hvad här är föreslaget. Frågan om de perpetuela räntorna har redan vid en föregående riksdag varit föremål för behandling, och framställningen derom omfattades då icke med någon synnerlig välvilja af Riksdagen, hvarföre någon anledning nu icke kunde förefinnas för Utskottet att å nyo komma med en framställning i det afseendet.

Jag tager mig friheten anhålla om bifall till den nu föredragna punkten i oförändradt skick.

Grefve Mörner, Carl Göran: En framställning om en räntefot af 5 procent tror jag icke kan anses främmande för den nu föredragna punkten, der det föreslås, att räntans maximum skulle vara 4 1/2 procent; men jag har icke ansett tjenligt att härom framställa något yr-

kande, utan har endast velat gifva tillkänna min från Kammarens majoritet afvikande mening i denna del. Men en annan sida af frågan skall jag be få beröra, emedan jag i det afseendet skulle önska erhålla en upplysning af Stats-Utskottet. Då frågan är om upptagandet af ett lån å 50 millioner kronor, vill det synas mig, att detta utgör en så stor och vigtig fråga, att det icke vore ur vägen, att man gjorde sig underrättad om Herr Finansministerns tanke med hänseende dertill. Att han icke finnes här för att vägleda oss, hafva vi tillfälle att se; men jag föreställer mig, att Herrar ledamöter af Stats-Utskottet icke hafva kommit till någon bestämmelse i afseende på lånet, utan att först hafva underhandlat eller åtminstone meddelat sig med honom samt gjort sig förvissad om, huru han från sin synpunkt betraktar saken. Det kan icke begäras af oss, att vi skola kunna intränga i alla de sifferuppställningar, som här förekomma, men *han* är till följd af sin ställning både pligtig och i tillfälle att tillhandaga oss med upplysningar och att uttala en bestämd åsigt i frågan. Jag tager därför för gifvet, att detta förslag, mot hvilket ingen reservation förefinnes, utgått från Stats-Utskottet efter åtminstone enskilda öfverläggningar med den omnämnde ministern.

*Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Efter de upplysningar, som Herr Ekman lemnat om svårigheten att komma till rätta med denna fråga, afstår jag från mitt ändringsförslag.

Friherre Stjernblad: Jag beklagar, att jag åter måste taga Kammarens tid och uppmärksamhet i anspråk, men jag skall med ganska lätt hand nu beröra frågan.

Jag vill då först svara representanten för Göteborg, som sade att, om man ej ville inskjuta i förevarande punkt de af honom föreslagna ord, det blefve nödvändigt att i någon paragraf af Riksgäldskontorets reglemente omnämna, att 1872 års öfverblifna obligationer skola reserveras till det ändamål, hvartill de voro afsedda, eller att inlösa 1869 års utelöpande obligationer. Jag tror ej att det är nödvändigt, utan att Fullmäktige kunna med godt samvete och fullkomlig laglydnad taga af det nu ifrågasatta lånet det belopp, som fordras för att inlösa 1869 års obligationer. En million är redan tagen i beräkning i Riksgäldskontorets kassaräkning, och således återstå 3 millioner. Nu säges uti förevarande punkt, att detta lån ej får användas till annat än beslutade eller påtänkta jernvägsanläggningar. De 4 millioner, som äro kvar af 1872 års lån, äro beräknade i Riksgäldskontorets kassa på debetsidan såsom inkomst, och skulle sålunda vara försvunna, men å andra sidan stå såsom utgift öfver sju millioner i och för jernvägsbyggnader. När nu Riksgäldskontoret gjort sin liquid till Statskontoret med sju millioner, men beräknat såsom inkomst fyra millioner, så måste väl vara ett öfverskott af tre millioner, som man har rätt att taga på detta lån, och om det sker i morgon eller om 3 eller 4 år, är likgiltigt.

En annan talare nämnde här, att, då staten upplägger ett lån på 50 millioner, men endast vill upptaga 20 millioner, innebär ett sådant förslag sin egen kritik. Jag tror att det vore sämre, om man för

Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
kronor.
(Forts.)

hvarje år, som ett behof uppstår, ville låna upp hvad som nätt och jemte dertill tarivas. Samme talare ville för ändamålet anbefalla perpetuel ränta; han framstälde visserligen ej något yrkande derom, men sade, att en sådan ränta vore bäst. Detta är onekligen en godt sätt, om landet har förmåga att kunna genomföra det; men hvad är vilkoret för att kunna i sådan grad paräkna den inhemska penningemarknaden? Jo, att de årliga besparingarne och öfverskotten äro större, än landet behöfver för sin utveckling. Men i ett sådant stadium är icke Sverige, och vi behöfva i sanning länge arbeta och använda stora kapital, innan ständiga öfverskott uppstå, som kunna användas till andra ändamål än industrien och näringarnes förkofran. Hvarför skola vi tänka oss att gå andra vägar än öfriga länder med stora naturliga resurser, hvilka, så länge de sjelfva äro kapitalfattiga, söka penningen der den finnes.

Hvad beträffar den föreslagna formen för beslutet, så ligger deri ej något hinder, ty om Riksdagen beslutar uppläggandet af ett lån på 50 millioner och bemyndigar fullmäktige att taga upp det inom eller utom landet, så är klart, att det belopp, hvarom man skall afhandla med långgifvaren, är ej 50 millioner, utan de nu behöfliga 20 millioner. Långgifvaren vill endast veta, när mera skall släppas ut, och derpå får han det svar, att vidare upplåning ej kommer att ske förr än efter 1876 års lagtima riksdags slut.

Tydligt är att långgifvaren kommer att förbehålla sig, att, när Riksgäldskontoret vill sälja mera af lånet, så skall erbjudande i första hand ske åt honom till det pris, Riksgäldskontoret bestämmer. Det är den form, som alla sådana ärenden erhålla, och deri ligger icke något hinderligt.

Jag kommer nu till en af Grefve Mörner framsteld anmärkning, nemligen att man i en för vårt land så betydande affär som denna bort rådföra sig med finansministern. Detta rådförande skulle nog hafva sin goda sida, men nödvändigt är det dock ej, ty jernvägsbyggnaderna har Riksdagen hittills alltid sjelf haft i sin hand och bestämt både hvad som skall göras och hvar medlen skola tagas. Här förefans dock denna gång ett absolut hinder, nemligen det, att vi ej hade någon finansminister under hela den tid, som man öfverlade om denna fråga i Utskottet. Finansministern har dock indirekt rådfrågats derigenom, att man tagit del af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof. Deraf framgår, att om en upplåning af 23 millioner föreslagits, och om dertill lägges hvad som blir en följd af Riksdagens beslut att inom 1880 fullborda jernvägen till Norge och Norrland, eller 24 millioner, så uppstår ett behof af 47 millioner. Då man kommit till en så lycklig öfverensstämmelse, tror jag, att det råd, som kunnat väntas från finansministern, kunnat undvaras.

Jag ber att fortfarande få yrka bifall till punkten oförändrad.

Hans Excellens Justie-Statsministern Friherre De Geer: För så vida som Grefve Mörners yttrande må kunna anses innebära en förebräelse mot den nuvarande chefen för Finansdepartementet derför att han icke deltagit i öfverläggningen om det nu föredragna betänkandet, anhåller jag endast få fästa uppmärksamheten derå, att detta betän-

kande ankom till Riksdagens Kansli den 10 Maj, och att den nuvarande finansministern utnämndes till denna sin befattning den 11 Maj, så att något tillfälle till öfverläggningar med Stats-Utskottets ledamöter icke kan hafva stått honom öppet. För öfrigt hemställer jag, huruvida Kammaren skulle funnit lämpligt, att han ett par dagar efter sin utnämning skulle uppträdt med anspråk att, till följd af sin ställning och de insigter han i denna sin ställning kunnat inhemta, inverka på Kammarens beslut i denna fråga.

*Uppläggande
af ett statslån
å 50 millioner
Kronor.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång besvärar Kammaren, men det går icke an att lemna ostördt det intryck Baron Stjernblad ville åstadkomma till förmån för de partiela lånen. Jag vill dervid endast hänvisa till det förflutna, som föreligger, och af hvilket det synes att vi hafva åtskilliga belopp qvar osälda obligationer af föregående lån; det måtte väl vara bevis för olämpligheten af att taga upp en rad lån af olika beskaffenhet, eller att lång tid förut bestämma form och beskaffenhet af obligationer, som man vet sig icke vilja afyttra förr än efter en längre tids förlopp. Då ett land icke har större statsskuld än Sverige, skulle ett större lån gifva bättre värde åt obligationerna än flera mindre. Ju större lånet är, desto flere finnas som icke hafva sådana obligationer, och desto mera kända äro de i marknaden. Vore därför alla våra lån sammanslagna till ett enda stort lån, skulle obligationerna nog intaga sin rätta plats på värdenas skala. Jag har endast velat nämna detta, så att man ej skulle tro den nu föreslagna formen för upplåning lyckligt vald, äfven om den också för tillfället måste antagas, emedan man ännu icke kommit till bättre insigt i saken.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad, och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Herr Wallenberg: Jag vill icke framställa något yrkande, utan ber blott att få till protokollet antecknad, att jag anser en sådan bestämmelse som den, att Fullmäktige icke få upplåna mer än tjugu millioner, mycket olämplig. Då man lägger upp ett lån på femtio millioner, borde man gifva fullmäktige frihet att taga upp deraf så mycket, som de anse lämpligt; nu kunde hända, att om de skulle kunna få tjugu millioner mot fyra procent *al pari*, så äro de förhindrade genom denna bestämmelse att begagna sig af ett sådant tillfälle.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

3:dje—7:de punkterna.

Bifölls.

*Ordnandet
af flottans
personal.*

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Särskilda Utskottets den 12 och 13 dennes bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll.

1:sta punkten.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Efter den grundliga behandling, som frågan om försvarets ordnande på grundvalen af allmänna värnpligten här redan undergått, torde det egentligen vara öfverflödigt, att jag nu upptager tiden med något ytterligare anförande i afseende å denna fråga; men då det torde vara i enlighet med min pligt att, med hänsyn till den ovisshet, hvari frågan ännu befinner sig i Andra Kammaren, få vid Kammarens protokoll fästa min uppfattning af vigten och betydelsen af allmänna värnpligten, såsom grundval för försvarets ordnande, äfven hvad flottan vidkommer, så torde jag få anföra några ord.

Såsom det är Kamraren väl bekant, skulle flottan för närvarande hemta sin bemanning från fyra olika håll, nemligen först från matroscorpsen, derefter från båtsmanshället, vidare från den egentliga sjöbeväringen och slutligen från de tjenstskyldige, som på grund af beväringlagen i händelse af krig skola tjenstgöra vid flottan. Af dessa är matroscorpsen den väsentliga och i hufvudsakliga afseenden, sådana förhållandena hittills varit, enda verkligt användbara. Den bör således tagas särskildt vara på och väl vårdas, ty det är gifvet, att, huru flottans personal än må blifva ordnad, matroscorpsen fortfarande deribland skall komma att bibehållas. Om båtsmanhället känna vi, att det folk, som det lemnar, är, liksom hela befolkningen på Sveriges kuster, af utmärkt beskaffenhet, ett element, som, derest det blefve rätt värdadt, skulle utgöra ett godt material; men i sjelfva institutionen ligger ett hinder för att kunna tillgodogöra sig detta material. Det är tydligt, att, då man endast under en tredjedel af båtsmannens tjenstetid kan disponera honom och under denna tredjedel ej alltid kan ställa så till, att han får erforderlig öfning, kan, huru bra karlen för öfrigt må vara, han dock ej blifva en god sjöman.

Hvad den egentliga sjöbeväringen beträffar, kan den gerna helt och hållet lemnas ur beräkningen, då vi tala om flottans personal, enär flottan först och främst ej behöfver den och, för det andra, sjöbeväringen ej är öfvad och, vid betraktande af den föreskrifna öfningstiden, ej kan utbildas till sjökrigsman. Hvad åter angår handelsflottans personal, som är tjenstskyldig vid flottan i händelse af krig, så ligger det i sakens natur att, oakadt Sveriges sjöfartssidkande befolkning åtnjuter stort anseende i främmande land såsom dugligt sjöfolk, denna personal, derest krig skulle uppstå, ej kan, enär lagen ej tillstädjer dess inkallande under fredstid, användas för krigsändamål i annat hänseende än till transportfartygs bemannande och dylikt.

Den personal, som flottan nu har att tillgå, är således ej tillfredsställande, om vi skola tänka på ett verkligt och kraftigt försvar. Uti det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till grunder för ordnande af

flottans personal har nu i stället föreslagits att densamma skall bestå af tre kategorier, sins emellan temligen homogena. Den första utgöres af värnpligtige tagna från Sveriges hufvudsakligen sjöfarande befolkning; desse från tidiga år uppvanda vid sjön, skulle med den tjänbarhet, som svenska kustbefolkningen eger, tagna om händer vid flottans undervisningsanstalter kunna utbildas till ett utmärkt material för flottans behof. De bland desse värnpligtige, hvilka flottan lyckades fästa vid sig för flera år tillsammans med det folk, som flottan sjelf uppfostrat genom att såsom pojkar intaga dem i skeppsgossecorpsen, skulle utgöra den andra kategorien och vara den stam på hvilken vi måste i första hand lita. Denna stam kan emellertid ej fullständigt fylla allt det behof af mauskap som vid krig uppstår. De värnpligtige, som endast under ett år varit fästade vid flottan, blefve sannolikt ej heller tillräckliga, hvarken i afseende å öfning eller antal, att fylla det återstående behofvet. Det är således nödvändigt att en tredje kategori lägges till de förut nämnda, och denna kategori, bestående af sådane som tjenat i stammen, skulle inträda vid flottan i form af krigsreserv, detta dock naturligtvis från och med den tid då de upphöra såsom värnpligtige vid flottan. Så ordnad skulle flottan för sina ändamål aldrig sakna tillräcklig och duglig personal. Försvarets ordnande på grundvalen af utsträckt allmän värnpligt har således för flottan en stor vikt, men jag vågar säga att flottans personal sålunda ordnad har stor vikt och betydelse äfven i annat hänseende, ej mindre behjertansvärdt, särdeles under fredens dagar. Denna vikt och betydelse ligger deri att det folk, som flottan tager till sig, för längre eller kortare tid, erhåller der en sådan utbildning, ordningsvana och disciplin, att, när flottan återlemnar det till handelsmarinen, det ditkommer förädladt, och utöfvar sålunda ett helsosamt inflytande äfven på handelsflottan. Således, mine Herrar, då jag för min del ej kan annat än vara Utskottet tacksam för det förslag, som detsamma till Riksdagen inlemnadt, ber jag nu endast att få uttala den förhoppning, att denna ärade Kammare måtte lika enhälligt bifalla det föreliggande förslaget, som Utskottet varit enhälligt i att tillstyrka det.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 8 och 10 dennes på bordet lagda utlåtande N:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nädiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagförande och in-tecknande m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen.

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagförande och in-tecknande m. m.

Härvid anmälte sig och yttrade

Herr von Gegerfelt: Jag hemställer vördsamt, att detta betänkande må punktvis föredragas, med iakttagande deraf, att 13 och

Förslag till
förordningar
angående fast-
egendoms lag-
förande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

14 punkterna, som innefatta afstyrkande af enskilda motioner, först förekomma; att vid hvarje punkt, som innehåller något författningsförslag, detsamma paragrafvis må genomgå samt sedermera ingressen och sist Utskottets hemställda förekomma; samt att, hvad särskildt angår förslaget till inteckningslag, den 42 §, i hvilken Utskottet tillstyrkt en obetydlig ändring med afseende å en större förändring af § 51 i Utskottets eller § 53 i Kongl. Maj:ts förslag, måtte förekomma näst efter § 51 i Utskottets förslag.

Proposition på bifall till detta förslag framställdes och besvarades med ja.

Till följd häraf förekommo:

13:de och 14:de punkterna.

Biföllos.

1:sta punkten, hvari tillstyrkts bifall till Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående lagfart å fång till fast egendom.

§ 1.

Herr Ribbing, Sigurd: De lagförslag, som nu föreligga, hvila på och föra tillbaka till ganska allmänna och abstrakta rättsprinciper, hvilkas diskuterande, åtminstone vid denna tid på Riksdagen, torde erbjuda mycket ringa intresse. Icke dess mindre måste jag, för vidrörande af ämnet, anhålla om några ögonblicks tålmod, jag vill söka att i min framställning fatta mig så kort som möjligt. Förr än jag ingår på sjelfva saken, ber jag att få förutskicka en enda allmän erinran om ett känt och bekant förhållande. Hvarje rättighet motsvaras med nödvändighet af en förpligtelse, för någon eller några; en juridisk rättighet motsvaras således af en juridisk, d. v. s. genom staten uttvingbar förpligtelse. Denna juridiska förpligtelse eller förbindelse eller det lagliga tvånget att respektera den berättigades rättighet, är hvad man kallar *säkerheten* för denne för hans rättighet. För öfrigt kan denna rättsinnehafvares säkerhet, efter olika rättigheters natur, vara en säkerhet i förhållande till en eller några vissa personer, d. v. s. motsvaras af en förpligtelse hos dessa, såsom händelsen är t. ex. vid fordran, der förpligtelsen åligger endast gäldenären; eller ock kan säkerheten gälla mot *alla* andra. Hvad man nu vid en *sakrätt* kallar säkerhet, är vissheten, att genom statens makt förblifva skyddad i åtnjutandet af denna rätt mot *hvar och en* annan, så att först då rättighetens utöfvande af *ingen* annan kan hindras, säges *full* säkerhet å den vara af staten och genom dess lagstiftning beredd. På gifven anledning i den nädiga propositionen om de förslag till lagar beträffande sakrätt till fast egendom, hvilka nu, i Lag-Utskottets betänkande, föreligga, äro dessa förslag att betrakta ur två synpunkter. Den ena är i deras förhållande till fastighetsboks-systemets införande eller såsom en förberedelse dertill, i händelse man anser, att

ett sådant system bör genomföras; den andra är förslagen i och för sig sjelfva, med hänsyn till den ökade trygghet eller säkerhet, som genom dem må beredas sakrätt till fast egendom.

Det så kallade fastighetsboks-systemet, det vill säga den lagstiftning för sakrätt till fast egendom, som sasom vilkor och medel för sitt genomförande förutsätter fastighetsböcker med ovilkorligt laga vitsord, kan i största korthet karakteriseras dermed, att, hvad angår *uppkomsten* af sakrätt, denna lagstiftning icke anser sakrätt vara förvärfvad genom kontraktet, utan att jag genom kontraktet blott får en fordran af en viss person på prestation af en sak, hvaremot sjelfva modus acquirendi eller sakrättens förvärfvande sker genom förklaring inför offentlig myndighet af promittenten, att han vill afåta en sakrätt, af acceptanten, att han vill mottaga densamma, och denna förklaring, inskrifven i fastighetsboken, utgör sjelfva förvärfvandet af sakrätten. Är rätten förvärfvad, så är den i och med detsamma, till sitt *bestånd*, trygg, så att inskrifningen har en dubbel betydelse: förvärfvandet af sakrätt och tryggheten i sakrättens bestånd, hvilka båda alltså enligt fastighetsbokssystemet falla tillsammans. *Syftemålet* slutligen, eller hvad man med en på detta system byggd lagstiftning vill vinna, är att i allmänhet gifva den fullkonligaste säkerhet åt sakrätt, så snart den verkliga finnes, och sålunda derigenom undvika anledning till så kallade rättskollisioner samt dermed ock behovet att i lagen intaga en kasuistik öfver sådana, hvilken blir onödig, då all rättstvist enligt detta system kommer att naturligen afgöras enligt regeln, att den som först förvärfvar en rätt, han behåller den ock. De af Kongl. Maj:t framlagda förslagen åter utgå från, att sakrätten *förvärfvas* genom sjelfva kontraktet; men att den genom kontraktet förvärfvade och befintliga sakrätten *icke* i och för sig sjelf är säker, förvärfvandet och säkerheten falla *icke* tillsammans, utan för att säkerhet skall kunna vinnas fordras en särskild rättsakt: lagfart eller inteckning. Af hvad sålunda i största korthet blifvit anfördt angående sjelfva den uppfattning af sakrätt, hvarpå fastighetsbokssystemet och hvarpå Kongl. Maj:ts lagförslag i ämnet hvilat, är klart, att genom de Kongl. förslagen icke i sak, det vill säga i sättet att ordna och bestämma sakrätten till fast egendom, någon förberedelse kan vara gjord till införande i lagstiftningen af fastighetsboks-systemet, alldestund dessa båda lagstiftningar utgå från åsigter om sakrätt, hvilande på en motsatt uppfattning så väl af kontraktets betydelse och förhållande till förvärfvandet af sakrätt, som af förhållandet mellan rättens verklighet och dess säkerhet mot tredje man: enligt en på fastighetsbokssystemet byggd lagstiftning är kontraktet och förvärfvandet *tvänne* akter, rättens verklighet och säkerhet åter *ett* och detsamma; enligt de Kongl. förslagen åter kontraktet och förvärfvandet *ett*, rättens verklighet och dess säkerhet *tvänne skilda* saker. Jag har dermed icke velat neka att de Kongl. förslagen i *den* mening innebära en förberedelse till fastighetsbokssystemet, att de föreskrifva, det en bok eller ett register skall finnas, upptagande sakrätter, att i detta hvarje laga fang skall införas; och att underlåtenhet här af medför laga ansvar af plikt: jag nekar alltså icke, att de Kongl. förslagen härmed i formelt hänseende innebära en början eller en förberedelse till fastig-

Förslag till
förordningar
angående fast
egendoms lag-
förande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

Förslag till hetsbokssystemet. I reel betydelse fattad eller fattad med hänsyn till förordningar sak, d. v. s. till bestämmandet genom lag och ordnandet af sakrätt angående fast i fast egendom och af dit hörande privaträttsliga förhållanden, måste egendoms lagfrågan, huruvida de Kongl. förslagen förbereda fastighetsbokssystemets införande, deremot *nektande* besvaras, såsom naturligt, är då dessa farande och in-tecknande m. m. båda lagstiftningar utgå från motsatt uppfattning af det, som utgör (Forts.) bådas föremål: sakrätten, så till dess uppkomst, som dess betydelse såsom en rätt.

Den *andra* frågan, och hvilken synes mig blifva den väsentliga vid bedömandet af de Kongl. förslagen, då svaret på den första utfallit *nektande* — denna *andra* och väsentliga fråga blir den, om dessa lagförslag i och för sig och oberoende af allt förhållande till andra lagstiftningar, äro egnade att föra framåt lagstiftningen i den viktiga angelägenhet, hvarom de handla: om, alltså, genom dessa förslag någon större säkerhet i sakrätt till fast egendom och derpå beroende fastighetskredit står att nå, än hvad enligt nu gällande lagar finnes. Jag skall i besvarande af denna fråga icke ingå i lagförslagens detaljer — dermed vågar jag ej trötta Kammaren, — utan blott hålla mig till de allmänna grunddragen. Jag har redan nämnt — och det är i de Kongl. förslagen sjelfva utgångspunkten — att, enligt dessa förslag, sakrätt *i sig sjelf* icke innebär eller medför någon säkerhet mot hvar och en annan — den medför visserligen säkerhet mot *den*, med hvilken man om rättens öfverlåtande kontraherat, men icke mot alla, utan denna säkerhet skall, *efter* sedan rättigheten blifvit förvärfvad, först uppstå genom lagfarten eller in-teckningen. Frågar man nu, hvad verkan denna utgångspunkt — eller sjelfva den nämnda uppfattningen af sakrättens uppkomst och betydelse samt af dess säkerhet såsom tveqgehanda — medför i lagstiftningen för samma rätt; så är för det första att anmärka, att i lagförslagen derigenom i sjelfva verket uppstått en dubbel princip för bestämmande af hithörande rättsförhållanden och slitande af tvister, då rättsanspråk komma och uppträda i strid med hvarandra. Enligt 1734 års lag, ur hvilken är hemtadt antagandet, att sakrätten uppstår genom kontraktet, ger fullt konsekvent, vid kollision mellan två anspråk på samma sak, det äldre *kontraktet* företräde framför det yngre, den, som först förvärfvat rättigheten, behåller densamma. Denna lagstiftning var emellertid förenad med väsentliga svårigheter beträffande säkerheten i eganderätten, ity att det förlöt en mellantid mellan sakrättens förvärfvande genom kontrakt och den fullständiga säkerheten, genom hvilken rätten eger bestånd, hvilken säkerhet först inträdde efter tiden för uppbud och fasta; och det var, såsom bekant, denna olägenhet: att man kunde vara i laglig besittning af en sakrätt en lång tid utan att dock ega säkerhet att få behålla den, som framkallade flera modifikationer i hithörande lagstiftning, i syfte att förkorta osäkerhetstiden, ända till dess förordningen af den 19 Maj 1845 stadgade, att det är *lagfartens* prioritet, som bestämmer företrädesrätten. — *Båda* dessa grunder till företrädesrätt, dens, som först förvärfvat sakrätten, och dens, som först lagfarit den, äro upptagna i det Kongl. förslaget, på så sätt, att i allmänhet den som först lagfar har företrädesrätt, men då lagfarten sker på samma gång, det är, enligt förordningen af den 8 Oktober 1861,

på samma dag, i de flesta fall, ehuru icke i alla, den som har äldre kontrakt eller först förvärfvat rätten. Man skulle, i förbigående, kunna anmärka, att det synes egendomligt, att man ej i förslagen beträffande dessa båda decisionsgrunder vändt om förhållandet: om sakrätt uppstår genom kontrakt, så borde väl, tyckes det, den *derur* hemtade decisionsgrunden vara hufvudgrund, den ur den senare lagfarten hemtade, hjälgrund, så att den, som först förvärfvat rätten hade den bättre rätten ej, såsom dock i förslagen stadgas, tvärtom. Jag vill dock ej vidare uppehålla mig dervid. Men hvad jag måste fästa uppmärksamheten på, är att *två* principer för begränsande af sakrätt och slitande af rättstvister äro ställda *bredvid* hvarandra, utan att en *tredje* princip finnes angifven, som afgör när hvardera af de två skall komma till användning. Häraf blir att börja med en naturligt följd, att de Kongl. förslagen sakna grundvilkoret för en systematisering, ty första vilkoret för ett system är, att enhet i och för det hela och alla dess momenter finnes, icke duplicitet. Detta är emellertid blott den formela sidan af saken; den reela, som vidare och hufvudsakligen är att bemärka, är att i och med det, att sakrätten förvärfvas genom kontrakt, men blir säker först genom lagfarten, har den grundsats principielt uttalats och bragts till användning, att sakrätt i sig icke innebär säkerhet. Nu vill jag gerna medgifva, att i den positiva lagstiftningen kunna finnas mångfaldiga svårigheter för att fullt betrygga hvarje sakrätt eller att genom lag kunna förhindra, att ju ej en mellantid kan finnas mellan sakrättens förvärfvande och dess fullständiga säkerhet. Men detta medgifvande hindrar mig icke att påstå, att en lagstiftning, som utgår från och begynner med att sakrätten i sig själf icke medför säkerhet mot tredje man, aldrig kan vara på rätta vägen för att vinna och vindicera säkerhet åt sakrätten. Har man såsom *mål* för en lagstiftning satt sakrättsfulla betryggande eller *säkerhet*; då är det utan tvifvel ett olyckligt valdt medel för målets uppnående att stadga, det sakrätt i sig är *osäker*. Man skall kanske säga, att det nu anförda blott är teoretiska satser, möjligen teoretiska spetsfundigheter, som med en praktisk lagstiftning hafva föga att göra och för en sådan och dess beskaffenhet äro af ringa eller ingen vikt. Jag fruktar, att en sådan erinran eller invändning dock ej är giltig. Det finnes ingen praktisk verksamhet ens i det enskilda lifvet, ingen handling i världen, som ej förutsätter en medveten afsigt, hvilken i och med detsamma vid handlandet blir bindande och reglerande, ingen praxis, alltså, som ej hvilar på en teori eller i sig innesluter ett teoretiskt element, hvilket teoretiska element så litet är för praxis likgiltigt eller på denna utan inflytande, att fastner af dess beskaffenhet hela handlandets beror. Är denna medvetna afsigt, denna lag för verksamheten t. ex., godtycklig eller oförståndig, då säger man, redan i det enskilda lifvet, att handlingen ock blir oförståndig. Men alldeles detsamma, som sålunda gällor och erkännes om det teoretiska i och för det enskilda lifvet och reglorna för detta, det eger ock samma giltighet med hänsyn till de allmänna lagarne för juridiska rättigheter hos medborgarne i staten och dessa lagars inflytande på de praktiska rättsförhållandena. Hvila de stadganden, de Kongl. lagförslagen innehålla för betryggande af sakrätt till fast

Förslag till
förrordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

Förslag till
förrordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

egendom, på tvänne, hvarandra motsägende och åtminstone delvis upphäfvande decisionsgrunder, då blir ock den trygghet eller säkerhet, som genom dessa lagar tillförsäkras sakrätterna, en sådan, som, i lagarnes ena stadgande, motsäges af hvad i ett annat stadgande är om den fastställt: det blir en säkerhet, som motsäges af en annan lagligen fastställd säkerhet eller den ena säkerställda rätten upphäfver den andra. Men det finnes i de Kongl. förslagen ej blott de *tvänne*, af mig nämnda, hvarandra upphäfvande principerna för beredande af säkerhet åt sakrätt och afgörande af bättre rätt vid tvister, nemligen kontraktets ålder och lagfartens prioritet. Det finnes i dessa förslag i sjelfva verket äfven en *tredje* princip för samma ändamål använd, om denna ock mindre bestämdt och endast i enskilda fall är, i motiven till lagförslagen, i Herr Justitie-statsministerns den Kongl. propositionen bifogade utlåtande och i Lag-Utskottets betänkande, uttryckligen omnämnd och angifven. Denna tredje princip är *den*, att det hos olika sakrätter skall finnas en olika *grad* af rätt eller rättslig befogenhet. Somliga sakrätter äro starkare än andra, kunna derfor taga ut dessa; andra äro mindre starka och få gifva vika mot en annan, när båda såsom anspråk träda upp mot hvarandra. Under det att, om t. ex. två eganderätter eller eganderättsanspråk till samma egendom på samma dag presenteras till lagfart, det äldre kontraktet ger företräde enligt lagfartslagen § 12 — d. v. s. principen af prioritet i rättens förvärfvande användes såsom hjälpgrund för decisionen vid samtidig lagfart — så stadgas deremot t. ex. i inteckningslagen § 14, att om inteckning sökes i en egendom, på grund af kontrakt med dess egare, och samma dag ett köpekontrakt till lagfart företes, inteckningsinnehafvarens rätt ovilkorligen, och utan afseende på om hans kontrakt var det äldsta, viker — eganderätten är en starkare rätt, är *mer* rätt, eller: vi se en *tredje* princip, jemte lagfarten och kontraktet, framträda i lagstiftningen för sakrätt. Frågar man nu efter den praktiska betydelsen af denna tredje princip eller dess verkan i och för sakrätternas säkerhet; så blifva denna betydelse och verkan blott ett annat uttryck för eller de visa blott från en annan sida, att sakrätt, enligt de Kongl. förslagen, icke i sig ega eller få någon rättslig trygghet. Hvad som är verkligt i grader, innefattar, med undantag allena af den högsta graden, såsom sådant tillika en *brist* på verklighet, blott en viss, en lägre grad deraf: en rätt, som är rätt i lägre grad än en annan, eller blott i viss grad är rätt, är *icke* en fullständig rätt, vore den det, hade den ingen grad. Den eger då ock blott en viss grad af rättslig säkerhet, ej en fullständig sådan, det är den är i viss grad *osäker* — såsom inteckningsrätten enligt de Kongl. förslagen t. ex. i förhållande till eganderätten. Jag skall icke vidare npptaga tiden med exempel, det tors jag icke, men jag skall draga de enkla konklusionerna af hvad jag sagt. Så väl ur sättet för sakrättens förvärfvande, sådant det fattas i de Kongl. förslagen, som äfven till följd af den olika styrka af rätt hos de särskilda slagen af sakrätt, som samma förslag antaga, framgår, att sakrätten i och för sig enligt dessa lagförslag icke innebär eller medför en ovilkorlig säkerhet mot tredje person. Det återstår då att, för det andra tillse, huruvida den säkerhet, som sakrätten i sig sjelf saknar, blir den till-

försäkrad genom de från sjelfva förvärfvandet af sakrätt särskilda rätts-handlingar, lagen anvisar och föreskrifver för vinnande af denna säkerhet. Dessa rättshandlingar äro lagfart och inteckning. Huruvida dessa medföra nu dessa säkerhet mot tredje man? Först och främst är klart, att, då sakrätt förvärfvas genom kontrakt, men blir säker genom en *efteråt* begärd och erhållen lagfart eller inteckning, en mellantid inträffar mellan rättens förvärfvande och vinnande af säkerheten; redan detta är ett ondt i afseende på en lagstiftning för beredande af säkerhet åt sakrätt. Det är just detta onda, fastighetsbokssystemet afser att undanrödja: det dermed afsedda syftet är en sådan lagstiftning, att rättighetens förvärfvande och den fullkomliga säkerheten äro ett och detsamma. Men, vidare, är det just vid den rättshandling, lagfart eller inteckning, hvilken de Kongl. förslagen anvisa för vinnande af säkerhet i sakrätten, som verkningarne framträda af den *grad* i rätt, förslagen antaga och förutsätta. I allmänhet gäller visserligen, att man genom lagfart vinner säkerhet, dock endast med vilkor — beroende på styrkan af den rätt, hvilken lagfares, i förhållande till en annan, möjligen uppträdande rätt. Jag erinrar om det exempel, jag redan anført. Om två förvärfvat eganderätt eller kontrakt om eganderätt i samma egendom, och båda begära lagfart samma dag, då får den äldre företrädet, men om den ene har eganderätt och den andre intekningsrätt, så, äfven om den sistnämnde kommer först till tinget och får inteckningen medgifven, erkänd och införd i protokollet, men sedermera en köpare kommer samma dag med köpekontrakt, stryker intekningshafvarens rätt. Detta är endast ett exempel, och liknande skulle kunna anföras med afseende å servitut och nyttjanderätt. Hvad vill nu detta säga? Det vill säga, att sjelfva lagfarten eller inteckningen endast är ett eventuellt förvärf af säkerhet: ej blott att jag icke eger sådan genom sjelfva förvärfvandet af sakrätten, ej heller får den genom lagfart, i fall jag kommer en dag senare än någon annan, som gjort kontrakt angående sakrätt till samma objekt; äfven om jag kommer samtidigt med eller före hvarje annan till tinget och får inteckning, är det endast en eventuel säkerhet, jag förvärfvar, det är nemligen under förutsättning att ingen annan kommer samma dag med en bättre rätt.

Resultatet af det sagda är, att genom de Kongl. lagförslagen säkerhet åt sakrätt i fast egendom *icke* är gifven: rätten i sig sjelf har icke sådan och genom vidtagande af de åtgärder, lagen anvisar för att rätten skall *blifva* säker mot tredje man, kan det hända, att den blir säker, men kan ock hända att så icke sker. Nu kan man säga, att detta emellertid icke är sämre än hvad vi redan ega; det medgifver jag gerna, lagförslagen äro till och med mycket bättre, så till vida, som de innehålla en mängd detaljbestämmelser angående rättskollisioner, hvilka vi icke ega i den gamla.

Detta oaktadt kan jag för min del icke bifalla det Kongl. förslaget — jag yttrar mig här naturligtvis närmast med afseende på den första föredragna punkten, men den står i sammanhang med det hela. Jag kan det icke därför, att för hvarje gång man beslutar sig för, det vill säga, godkänner och antager en princip eller en lag, hvilande på en princip, om hvars riktighet man tviflar eller om hvars

Förslag till
förordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

Förslag till
förrådningar
angående fast-
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

mindre riktighet man är öfvertygad, för hvarje sådan gång gifver man ju likväl åt denna tvifvelaktiga eller olämpliga princip och den derpå byggda lagstiftningen änyo ett godkännande, och man försvagar derigenom eller upphäfver erkännandet af behovet af ändring i det felaktigt befunna. Det är därför som man i allmänhet kan finna sig vid åtskilligt bestående, som man ej haft tid eller tillfälle att ändra, men det oaktadt ej skulle vilja, om det *icke* funnes, antaga det såsom nytt. Hvad man anser tvifvelaktigt skall man uppskjuta att godkänna till dess man får granska och undersöka detsamma; hvad man inser vara felaktigt, kan man möjligen tolerera, till dess man hinner förbättra det, men man skall icke antaga det såsom godt. Nu skulle tilläfventyrs någon vilja gendrifva mitt yrkande på afslag å de föreliggande lagförslagen dermed, att om vi skola vänta med all förändring eller förbättring i lagarne om sakrätt och fastighetskredit, tills dess vi kunna införa fastighetsboks-systemet, da är fara värdt, att vi få vänta ganska länge. Jag får på en sådan anmärkning svara, att, ehuru jag icke är den, som påstår, att detta system nu kan införas, utan fastner i det afseendet tror på giltigheten af hvad sakkunnige män yttrat, jag det oaktadt helt och hållet bestrider giltigheten af ett sådant argument, som det anförda. Derför att vi icke nu kunna få fastighetsboks-systemet infördt, deraf följer icke, att vi, om vi vilja *någon* ändring i det bestående, ovilkorligen skola antaga de nu framlagda lagförslagen. Tvärtom lider det intet tvifvel, att det mycket väl låter sig göra att få ett lagförslag utarbetadt, hvilket hjälper oss ett godt stycke framåt om ej till den fulla säkerhet, för sakrätt till fast egendom, som det utbildade fastighetsbokssystemet medför, åtminstone till en betydligt större, än nu gällande lagstiftning och de föreliggande förslagen medföra. Till ett sådant framsteg ega vi i sjelfva verket en gifven utgångspunkt i 1845 års förordning eller de grunder, som deri återfinnas beträffande prioritet i rätt sasom beroende af prioritet af lagfart. Ett lagförslag, bygdt på denna grund, men nemligen exklusivt begagnad såsom sådan, skulle föra oss framåt i afseende på säkerhet för sakrätt i fast egendom och med detsamma *verkligen* utgöra ett närmande till fastighetsbokssystemet, ty det skulle ledas af den tanke, att förvärfvandet af sakrätt och säkerheten i sakrätt skola så vidt möjligt är falla tillsammans.

Jag ber om ursäkt, att jag talat så länge och mer än billigt tagit Kammarrens tid i anspråk; men då man satt sig in i en sak och användt möda derpå, får man en smula intresse vid att få visa dess verkliga halt och värde.

Jag anhåller om afslag å första paragrafen.

Herr von Koch: Till en början vill jag erinra, att eftermiddagen den 26 April 1873 var *denna samma paragraf med precis samma lydelse* under pröfning i Kammarren och efter en öfverläggning som upptager 29 tryckta sidor i protokollet samt efter två voteringar antogs paragrafen af Första Kammarren med 45 ja emot 25 nej. Herr Ribbing var då icke ledamot af Kammarren, men det är möjligt, att, om han varit det och då anført sina skäl, utgången kunde blifvit annorlunda, ehuru det icke heller då saknades målsmän för samma åsikter som

han nu uttalat och äfven innehållas i hans reservation. I afseende på denna reservation och de grundsatser, Herr Ribbing här uttalat, hafva ungefär desamma blifvit uttalade år 1873 inom Högsta Domstolen och äfven sedermera angående nu föreliggande lagförslag. Därvarande justitie-statsminister och den som nyss afgått, och hvilken senare, som jag förmodar, här, om det behöfves, kommer att understödja förslaget, hafva efter mitt sätt att se, på ett segrande sätt vederlagt dessa grunder, för såvidt de skulle hindra oss att antaga lagen, hvilken äfven Herr Ribbing medgifvit vara bättre än den närvarande, fastän icke så principenlig efter hans begrepp. Jag deltog med C. E. Günther, J. G. Richert samt Professorerne Schlyter och Bergfalk uti uppgörande af förslagen till 8 och 9 Kap. Jordabalken, hvarifrån denna och de flesta paragraferna i de nu föreliggande nädiga propositionerna hufvudsakskligen äro hentade. Jag har icke läst eller hört något, som rubbat min öfvertygelse om riktigheten i lagberedningens samt de, vid nämnde diskussion 1873, af flera jemte mig anförda skäl för antagande af hvad nu blifvit föreslaget; och om jag äfven tilltrorde mig att kunna vederlägga Herr Ribbing, tror jag detta är alldeles öfverfödig för dem, som voro här 1873 eller läst motiven till Kongl. Maj:ts proposition. Jag inskränker mig därför att yrka bifall till paragrafen.

Förslag till förordningar angående fastegendoms lagfarande och intecknande
m. m.
(Forts.)

Herr Carleson: Då Kongl. Maj:ts proposition i denna del vunnit understöd af Lag-Utskottet, anser jag mig såsom medlem af Kamraren nu icke behöfva vidare förorda den föredragna paragrafen, men den framställning, som af den förste talaren nyss blifvit gjord, och som slutat med yrkandet å afslag, föranlåter mig att göra den anmärkning, att hela hans demonstration grundar sig på en definition af begreppet sakrätt, som, efter min tanke är oriktig och ej får antagas utan att vara till riktigheten bevisad. Med sakrätt förstods redan efter den romerska rätten en omedelbar rätt till kroppsliga ting, hvaraf visserligen följde, att den i allmänhet kunde göras gällande mot hvar man; men denna rättsverkan innefattade icke, på sätt den den förste talaren antog, någon beståndsdel af sakrättens väsende, och var icke ovilkorlig så att icke sakrätten understundom visade sig såsom blott relativ. En likartad bestämning af sakrättens betydelse återfinnes jemväl hos nyaste tidens rättslärd, t. ex. Ahrens och Warnkönig. Sakrätterna äro af ganska olika natur. Somliga tillkomma på grund af kontrakt, andra icke, och om än man vill kalla dem lika fullständiga, äro de icke lika vidsträckta.

Eganderätten, dominium, är så mycket vidsträcktare än de öfriga som de senare utgöras af inskränkningar i den förra. I den romerska lagen förekommer icke dominium eller eganderätten under benämningen jus in re eller sakrätt, och i senare tider hafva sakrätterna i romersk lag erhållit benämningen jura in re aliena till skilnad från den vidsträcktaste sakrätten eller dominium. Af sakrätternas skiljaktiga beskaffenhet beror den af den förste talaren klandrade skiljaktigheten mellan grunderna för de af Kongl. Maj:t föreslagna lagarnes rättsbestämningar.

För öfrigt instämmer jag i den siste talarens yrkande om bifall till den föredragna paragrafen.

Förslag till
förordningar
angående fast-
egendoms lag-
farande och
intecknande

m. m.
(Förts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels afslag derå, framställdes proposition på bifall till paragrafen samt besvarades med ja.

§§ 2—8.

Biföllos.

§ 9.

Herr Sundell: Vid 1873 års riksdag gjorde jag anmärkning emot motsvarande paragraf i då afgifna lagfarts-lagförslag. Jag har vidhållit anmärkningen i år i Lag-Utskottet, men der icke vunnit medhåll. Jag ansåg emellertid densamma vara för liten för en reservation, men jag tycker mig dock kunna här fullfölja den. I den af Kongl. Maj:t den 8 Maj 1874 fastställda byggnadsstadga för rikets städer finnes i 21 § följande bestämmelse: »I byggnadsordningarne böra föreskrifter finnas om kontroll derå, att tomtkartorna äro riktiga samt att byggnadstomterna på marken bibehållas vid sina lagligen bestämda gränser och sitt rätta yttnehåll i öfverensstämmelse med dessa kartor.»

Föreskrift i detta afseende lärer väl icke erfordras i mera än en författning och således vara öfverflödig på alla andra ställen. Att den, som söker lagfart å gård eller tomt i stad, skall vara pliktig att visa i hvilket kvarter tomten är belägen, lärer väl icke vara nödigt att stadga, lika litet som att den, som köper fastighet på landet, skall visa hvad den heter eller hvar den är belägen; men något sådant stadgande för landet finnes icke i lagförslaget och torde derföre jemväl kunna underlåtas för städerna.

På dessa skäl anser jag 9:de paragrafen fullkomligt öfverflödig, och föreslår jag att den må utgå, derom jag anhåller om proposition.

Herr von Gegerfelt: Då den siste talarens för två år sedan framställda anmärkning i berörda hänseende icke blifvit af Kammaren bifallen, och då han sjelf icke ausett den vara af den vigt, att han funnit nödigt att reservera sig mot Utskottets betänkande, vågar jag också påstå, att man kan draga den slutsatsen, att anmärkningen icke heller är af den vigt, att den bör föranleda till afslag å denna del af en Kongl. proposition, som vunnit Utskottets bifall. Jag tror detta vara tillräckligt skäl att yrka afslag å hvad Herr Sundell i detta afseende föreslagit.

Herr Sundell: I anledning af hvad Lag-Utskottets vice ordförande yttrat, ber jag att få erinra derom, att byggnadsstadgan för rikets städer icke var utkommen år 1873, och det är sålunda efter 1873 vi fått den af mig omförmälda föreskrift, hvilken förekommer i denna byggnadsstadga. Den 9:e paragrafen blifver väl ändå icke utan verkan och kommer förmodligen att medföra icke liten olägenhet, ty genom densamma ökas lagfartskostnaderna i städerna ganska betydligt. Man får ock komma ihåg, att denna paragraf gäller äfven för de mindre städerna;

den gäller för städer, der det finnes stadsingeniörer och der det icke finnes sådana; och denna uppmätning af samma gård gång efter gång fördyrar lagfarten för den lagfartssökande, under det att i de flesta fall dermed göres litet eller intet gagn. Ätminstone är detta min erfarenhet.

Förslag till förordningar angående fastegendoms lagfartande och intecknande m. m.
(Forts.)

Herr Carleson: Emot den siste talaren anser jag mig böra erinra, att genom 1734 års lag är, i afseende på lagfart af fastighet i stad, stadgadt att »i fastebrevet skall nämnas, huru många alnar den gård eller tomt är bred och lång, så ock i hvilket qvarter och fjerding och emellan hvilka gator och gränder den belägen är.» Detta stadgande förutsätter, att af lagfartssökanden eller under lagfartsärendets handläggning de uppgifna förhållandena blifvit visade, och då det hittills under närmare 150 år icke medfört någon tillforene anmäld olägenhet, torde redan deruti ett tillräckligt skäl finnas för bibehållandet af detsamma enligt förslaget lydelse.

Herr von Gegerfelt: Då jag senast hade ordet, glömde jag att till besvarande upptaga Herr Sundells anmärkning derom, att ett likartadt stadgande redan förefans i bygnadsstadgan för rikets städer som senare tillkommit och alltså vore öfverflödigt. Jag vill derföre till hvad jag då anförde nu tillägga, att dermed förhåller sig så, att detta stadgande är tillkommet i administrativ väg, men då här afses en fråga, som inverkar på civila rättsliga förhållanden, bör väl också stadgandet derom hafva sin plats i en civillag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels afslag derå, framställdes proposition på bifall till paragrafen samt besvarades med ja.

§§ 10—14.

Biföllos.

§ 15.

Grefve Horn: Jag har mot Utskottets förslag afgifvit reservation och dermed afsåg jag, att denna paragraf skulle utgå, dels emedan den efter mitt förmenande icke var på rätt ställe i lagfartslagen och dels emedan jag ansåg den onödig, då vi hafva stadganden i samma afseende i annan gällande lag. I sammanhang med min reservation framställde jag förslag om ett tillägg till lagfartslagen i syfte att derpå grunda en kommande preskriptionslag. Emellertid, om min reservation vunne Kammarens bifall, skulle detta föranleda en återremiss i Riksdagens sista timma, och vid sådant förhållande samt då hvad jag i min reservation yrkat icke är af så stor vikt, att jag vill föranleda ett uppskof, får jag tillkännagifva, att jag, med anledning af reservationen, som jag för öfrigt vidhåller, icke vill framställa något yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad, och paragrafen bifölls.

Förslag till
förfordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
inteknande
m. m.
(Forts.)

§§ 16—23 samt förordningsförslagets ingress och rubrik.

Biföllos.

2:dra punkten, hvari Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående förändrad lydelse af 11 Kap. 2 § Jordabalken.

Kammaren biföll ifrågavarande förordningsförslag.

3:dje punkten, hvari Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående upphörande af hembudsskyldighet.

Grefve Mörner, Oscar: Ehuru Lag-Utskottet såsom skäl för sitt afstyrkande af Herr Bolins motion om upphörande af all lösningsrätt till fast egendom anført, att lagstiftningen bör söka befordra konsolidation af söndrad eganderätt, har dock Utskottet handlat i strid med denna grundsats genom att tillstyrka bifall till nu ifrågavarande punkt, hvilken afser upphörande af hembudsskyldigheten. Enligt nu gällande lag kan en egare af frälseskatte- eller skattefrälsejord icke försälja densamma utan att hembjuda räntegagaren köpet, likasom denne senare, då han vill afyttra sin frälseränta måste hembjuda köpet jordegaren, på det denne må blifva i tillfälle att, om han så vill, utöfva sin lösningsrätt och derigenom konsolidera sin eganderätt. Enligt Utskottets förslag kan deremot försäljning ske utan hembud och, åtminstone så vidt jag kan finna, kommer derigenom den af Utskottet förordade konsolidationen att motverkas i stället för befrämjas. Jag måste erkänna, att jag icke haft tillfälle att sätta mig in uti hvad verkan ett afslag å nu föredragna punkt skulle hafva på den redan antagna lagfartslagen; om det skulle bryta sönder eller menligt inverka på nämnda lag; men som det icke förefaller mig att så blefve förhållandet, vill jag för närvarande, åtminstone till dess någon upplyser mig, att jag har orätt, yrka afslag å nu föredragna förslag till förordning angående upphörande af hembudsskyldighet.

Herr von Gegerfelt: Då enligt den i sammanhang med lagfartslagen meddelade föreskrift likasom hittills alla fång skola offentliggöras samt den, hvilken eger lösningsrätt, derigenom sättes i tillfälle att begagna sig af sin rätt, synes mig hans rätt genom föreslagna lagförändringen icke på något sätt förnärmat. Lagfartslagens ändamål är icke blott att, så vidt ske kan, bereda säkerhet åt den, som förvärfvat fast egendom, utan äfven att denna säkerhet skall vinnas så fort som möjligt, att alla onödiga omgångar skola undvikas, och till sådana hör väl, att den, som köpt en fastighet, skall uppsöka räntegagaren och tillfråga honom, om han vill begagna sin lösningsrätt, i stället för att det borde ankomma på denna senare att anmäla sig sjelf.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det

förevarande förslaget och dels afslag derå, framställdes proposition på bifall till förslaget och besvarades med ja.

4:de punkten, hvori Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående ändring af gällande stadganden om lagfart å fast pant.

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagfart och intecknande m. m.
(Forts.)

Kammaren biföll ifrågavarande förordningsförslag.

5:te punkten, innehållande Utskottets i vissa delar från Kongl. Maj:ts förordningsförslag afvikande förslag till förordning angående inteckning i fast egendom.

§§ 1 och 2.

Biföllos.

§ 3.

Grefve Horn: Äfven mot denna punkt af Utskottets förslag har jag reserverat mig, men af samma anledning, som jag angaf med anledning af min reservation mot 15:de punkten af lagfartslagen, frånträder jag nu mitt i reservationen framställda yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad, och paragrafen bifölls.

§§ 4—10.

Biföllos.

§ 11.

Herr von Möller: Jag beklagar, att ett lagförslag af den vigt och omfattning som det föreliggande så sent inkommit till Riksdagen; att Lag-Utskottet icke hunnit behandla frågan och afgifva sitt utlåtande förr än fyra månader efter Riksdagens början. Vi hafva sett i dag, huru det tillgår vid behandlingen af dessa frågor. Reservanterne frånträda sina reservationer och vilja icke uttala sina åsikter. Jag för min del kan icke undgå att vid denna paragraf göra några anmärkningar. Som Herrarne veta, är jag icke jurist, men jag anser att man äfven från praktisk synpunkt kan yttra sig i en så vigtig och i eganderätten så djupt ingripande fråga som denna. Utskottet har i denna paragraf förbisett hvad flertalet af Högsta Domstolens ledamöter yttrat, eller att här borde införas bestämmelse om inteckning af lifränta. Jag vet, att Herrar jurister skola säga, att 8:de förslagens 2:dra moment hänvisar på en sådan rätt, då detta förslag, som handlar om utnått fast egendoms försäljning i vissa fall, talar om att inteckning för lifränta skall efter viss grund uppskattas, och lifräntans kapitalvärde bestämmas med användande af den dödlighets- och lifslängdstabell för riket, som af »vederbörande myndighet» sist utgifvits.

Förslag till
förrordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

Men efter min uppfattning är här ett förbiseende, ty då jag tager en lifränta, antingen på det sätt, att jag säljer en egendom med vilkor derom, eller ock så, att jag utlånar penningar för att deraf erhålla viss afgäld under min lifstid, då är ju min önskan att hafva full trygghet för lifräntans utgående. En sådan trygghet har jag icke enligt denna författning, ty under vissa förhållanden återfår jag mitt kapital, men minskadt i förhållande till den tid jag lefvat. Jag skall då foga mig i att återtaga kapitalet minskadt och hädanefter icke få åtnjuta den betingade räntan. Och beträffande ofvanberörda uttryck af »*vederbörande myndighet*»; så får jag säga att mig veterligen finnes ingen myndighet, som kan ega rätt att på sådant sätt ingripa i eganderätten. Jag anser denna fråga så vigtig, att jag skulle önska, att den blefve allmännare känd och inträngde i folkmedvetandet. Vi känna huru vanligt det är särdeles i Frankrike, att, då mindre bemedlade personer genom arbete lyckats samla ett kapital, hvaraf de enligt den vanliga räntefoten icke kunna erhålla sin bergning, de utlåna kapitalet mot lifstidsränta. Jag anser denna institution fullt så vigtig som sparbankerna, och fastän vi ega en lifränteanstalt, så står den dock icke under statens garanti. Jag respekterar den och vet att den skötes på ett utmärkt sätt, samt att en framstående person blifvit tillsatt för att öfvervaka den, men den är dock icke under någon statens kontroll.

Jag vet att här hjälper icke att göra några yrkanden, då sjelfva reservanterne inom Lag-Utskottet draga sig tillbaka för att icke uppehålla tiden. Man vill icke våga en återremiss, emedan vi alla längta hem, men det är vid Gud sorgligt att en så vigtig fråga skall på detta sätt behandlas, och jag för min del har velat till protokollet nedlägga min protest deremot, och jag beklagar att Högsta Domstolens yttrande icke här vunnit något beaktande.

Herr von Gegerfelt: Ehuru den siste talaren icke gjort något yrkande, äro dock hans anmärkningar af den beskaffenhet, att de icke kunna lemnas alldeles obesvarade. Han beklagade, att Lag-Utskottets utlåtande så sent inkommit. Jag måste visserligen instämma deri, men jag ber att få bemärka, att, när Lag-Utskottet hela riksdagen varit fullt sysselsatt, är naturligt, att somliga utlåtanden måste inkomma mot dess slut. Jag medgifver, att detta ärende är ett bland de viktigaste, men jag vågar påstå, att ingen bland Lag-Utskottets ledamöter från denna Kammare har vållat, att frågan så sent förekommit. Under andra omständigheter än de närvarande skulle det måhända icke dröjt så länge, men i alla händelser tager granskningen af ett lagförslag lång tid.

Hvad nu förevarande fråga beträffar, så är det en erkänd sak, att äfven lifstidsränta till bestämdt belopp är hänförlig under denna paragraf, oaktadt tiden, under hvilken den skall utgå, är obestämd. Den siste talaren har därför gjort sig skyldig till ett missförstånd, ett missförstånd, som jag måste beklaga, emedan det visar, att lagen icke är tydlig. Förrordningen, om huru utmätt fast egendom i vissa fall skall försäljas, medför icke förbindelse för lifräntegaren att taga ut räntan efter viss beräkning, utan stadgar blott ett sätt för att ut-

röna lifränteintecknings värde, så vidt det inverkar på intecknade nyttjanderättens bestånd.

Då den siste talaren icke framställt något yrkande, har jag icke vidare att tillägga, utan vidhåller mitt yrkande om bifall till den ifrågasvarande punkten.

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad, och paragrafen bifölls.

§§ 12—20.

Biföllos.

§ 21.

Herr von Koch: Jag vill icke bestrida, att den lilla förändring, som här blifvit föreslagen, kan hafva något skäl för sig. Det finnes också, får jag säga, några andra saker i denna lag, som enligt min tanke skulle kunna vara något bättre, men jag tror att, när vi hafva att göra med en så vigtig sak som denna, hvilken undergått så många öden, »tot discrimina rerum», det vore orätt om hvar och en ville söka hålla på sin mening i småsaker, ty vi skulle då aldrig komma till något slut. Vi hafva också sett ett vackert exempel härutinnan af en bland Utskottets ledamöter. Jag skall icke yrka på någon förändring åtminstone icke i inteckningslagen, på det åtminstone icke den må komma tillbaka uti nya skärseldar. Jag anhåller, att Kamraren, med afslag å denna paragraf, ville godkänna Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Caspersson: Såsom Herrarne finna, är jag reservant i fråga om denna paragraf. Enligt Kongl. Maj:ts förslag, som i förevarande punkt är alldeles öfverensstämmande med nu gällande stadgande, skall inteckningsförnyelse, som beviljas vid urtima ting, vid påföljande lagtima ting annälas af inteckningshafvaren, vid påföljd att förnyelsen eljest blir utan verkan. Till förment lättnad för inteckningshafvaren har Utskottet nu föreslagit, att det skulle åligga domaren att å första rättegångsdagen af nästa lagtima ting införa beslutet om förnyelsen i inteckningsprotokollet, hvarifrån det enligt 59 § i Utskottets förslag skulle inflyta i inteckningsboken. Nu kan det emellertid hända, att det urtima ting, vid hvilket förnyelsen blifvit beviljad, hållits af annan domare än den, som sitter det påföljande lagtima tinget. Det heter i Utskottets förslag, att »domaren» skall verkställa anteckningen; men det är icke sagdt, om det skall vara den domaren, som hållit det urtima tinget, eller den som håller det följande lagtima. Om, såsom antagligt är, det sista är Utskottets mening, kan det ju ganska lätt inträffa, att den domaren icke har vetskap om det vid urtima tinget under annan domares ordförandeskap meddelade förnyelsebeslutet, och då blir detta icke heller infördt i inteckningsboken. Nu kan man visserligen tänka sig, att domaren, som håller det urtima tinget, också skulle vara skyldig att verkställa den ifrågasvarande anteckningen i inteckningsboken; men då uppstår, i fall det är en tillförordnad

Förslag till
förordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)

domare, den svårigheten, att han måste göra en särskild resa, för att få tillträde till inteckningsboken och blifva i tillfälle att fullgöra anteckningen.

Skulle till följd af någon bland alla dessa omständigheter en sådan anteckning i inteckningsboken blifva försummad, så vet man icke heller hvad påföljden af en sådan försummelse skall blifva. I Kongl. Maj:ts förslag är det öfverlemnadt åt inteckningshafvaren att anmäla förnyelsebeslutet till vederbörlig anteckning, och uraktlåter han det, förlorar han sin inteckningsrätt. Men man kan icke gerna säga, att denna skall förloras derföre, att domaren försummar att fullgöra sin skyldighet, och den, som har inteckningen, lär heller icke vara mycket belåten, om hans rätt skall blifva beroende på den regress, han möjligen kan hafva till domaren.

Af alla dessa skäl, och då icke genom någon motion fråga blifvit väckt om förändring i nu gällande stadgande, med hvilket Kongl. Maj:ts proposition öfverensstämmer, får jag anhålla, att Kammaren, med underkännande af Utskottets förslag till lydelse af den föreliggande paragrafen, måtte godkänna densamma, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Gegerfelt: Jag kan långt ifrån ogilla, utan erkänner tvärtom med största tillfredsställelse, att Kammaren synes benägen att företrädesvis bifalla Kongl. Maj:ts förslag, äfven om de af Utskottet ifrågasatta ändringar kunna tyckas hafva skäl för sig. Men denna regel bör väl icke vara alldeles oeftergiflig, utan undantag kunna ske åtminstone i de fall, der ingen anledning förefinnes att antaga, det lagens framgång i dess helhet kan blifva beroende af den föreslagna ändringen, och till sådana ändringar synes mig den här ifrågavarande vara att hänföra. Den afser en förenkling i processordningen, som väl i allmänhet är både väl behöflig och eftersträfvad. Enligt nu gällande stadgande, hvaruti ändring icke blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, skall inteckningshafvaren gå till samma domstol två gånger, för att få sin inteckning förnyad, och det tyckes väl kunna vara tillräckligt med en gång. Man får icke såsom skäl till en sådan omgång åberopa, att det kan vara olika domare vid olika tillfällen, ty domaren är ett konstant begrepp, äfven om det beror af vexlande personer.

Herr Caspersson har framställt den frågan, huru det skulle gå, om, sedan inteckningsförnyelse vid urtima ting blifvit meddelad, den domare, som håller det efterföljande lagtima tinget, icke vet af, att en sådan förnyelse egt rum. Jag frågar i min ordning, huru skulle det väl gå, om domaren icke visste af, att något ärende blifvit från föregående ting uppskjutet? Han får väl derom göra sig underrättad, och det lärer väl heller ingen domare underlåta.

Att icke en inteckningshafvaren kan förlora sin rätt derföre, att domaren försummar en honom äliggande anteckning, är klart, och inteckningshafvaren lär således i ty fall icke, på sätt talaren förutsatte, behöfva repliera på regressen till domaren.

Jag anhåller för min del om bifall till Utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Herr Carlsson: Till de båda första talarnes anmärkningar an- håller jag att få föga den erinran, att ett tillägg af den beskaffenhet, Utskottet här föreslagit, kunde, för det fall att den domare, som för- rättat ett urtima ting, råkat att af en eller annan anledning under- låta att i in-teckningsprotokollet anteckna den å urtima tinget med- delade in-teckningsförynelsen, föranleda dertill, att gravationsbevisen blefvo ofullständiga och otillförlitliga. Ensamt detta är en ganska väsentlig betänklighet mot det föreslagna tillägget. Men jag tillåter mig derjemte hos Kammaren hemställa, huruvida icke, då fråga är om lagförslag af den omfattning och beskaffenhet som detta, Riksdagen, om den efter noggrann pröfning finner sig kunna godkänna de grun- der, hvarpå lagförslaget hvilat, och derjemte anser sig hafva anledning antaga, att förslaget blifvit med största möjliga omsorg affattadt af dem, som dervid lagt hand, men fråga inom Riksdagen väckes att i förslaget göra hvarjehanda förbättringar, hvilka ändamålsenlighet lik- väl är omtvistad, huruvida ej, säger jag, Riksdagen i dylikt fall gör klokast att icke låta hela lagens öde blifva beroende på dessa möjliga förbättringar, och huruvida det icke kan vara skäl att hellre afstå från dem än att underkasta sig äfventyret, att det blir ingenting af hela förslaget? Finnes vid Riksdagens granskning af det framlagda lagförslaget detsamma vara behäftadt med verkliga fel, då bör Riks- dagen visserligen icke hysa någon tvekan att antingen förkasta för- slaget eller söka rätta de anmärkta felen; men äro de ändringar, som ifrågasättas i förslaget, icke annat än till deras giltighet och befogen- het omtvistliga förbättringar, synes i allmänhet rädligast att låta dessa ändringsförslag falla.

Vid förra riksdagen framlade Kongl. Maj:t förslag till förordnin- gar, angående lagfart å fång till fast egendom, angående förändrad lydelse af 11 Kap. 2 § Jordabalken, angående upphörande af hembud- skyldighet och angående ändring af gällande bestämmelser om lagfart å fast pant. Riksdagen godkände emellertid icke dessa förslag, hvilket hade till följd att de, efter några modifikationer, hvaribland den vä- sentligaste är den, att föreskriften om lagfarandet af servituter bort- tagits, åter förelagts Riksdagens pröfning, men denna gången åtföljda af fem nya lagar. Kammaren har nu antagit de fyra förstnämnda lagförslagen, och skulle de blifva godkända äfven af Andra Kamma- ren, kan visserligen denna del af lagstiftningsarbetet anses afslutad. Men om Kammaren, för åstadkommande af förbättringar i den före- liggande in-teckningslagen eller någon af de fyra efterföljande lagarne, skulle afslå Kongl. Maj:ts framställning i dessa delar och uppställa andra förslag, hvilka ovillkorligen måste remitteras till Högsta Dom- stolen och i öfrigt behandlas såsom helt och hållet nya lagförslag, skulle dessa delar af lagstiftningsarbetet undanskjutas åtminstone till nästa år, då de måhända återkomma till Riksdagen, men då tilläven- tyrs med ett ytterligare tillägg af utsökningslagen, hvilken i vissa fall sammanhänger med förevarande delar af lagen och nästan fordrar att dessa afgöras antingen före eller samtidigt med samma utsökningslag. Det är följaktligen, efter hvad jag tror, föga att vinna, men mycket att förlora, om Riksdagen företager sig att, för möjliga eller tänkbara

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagfarande och in-tecknande
m. m.
(Forts.)

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande förbättringar i de af Kongl. Maj:t framlagda förslagen, ändra dem eller i deras ställe uppställa andra.

m. m.
(Forts.)

Detta utgör för mig ett särskildt skäl att hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det har visst icke varit af den anledningen, att det nu framlagda förslaget syntes mig i afseende på inteckningars behandling innefatta *alla* de lättnader, som jag för min del tror den allmänna rörelsen kräfva, som jag iakttagit tystnad under den föregående delen af diskussionen, utan det har varit därför att förslaget, såsom erbjudande åtskilliga sådana, utgör en förbättring af det närvarande och således går i den rätta riktningen. Den nu föredragna paragrafen skulle efter mitt förmenande förlora icke så obetydligt, om den förbättring, som Lag-Utskottet i densamma vidtagit, icke skulle vinna Riksdagens bifall. Den talare, som först uppträdde emot Utskottets förslag, stödde sig egentligen derpå, att den af Utskottet föreslagna förändringen lätteligen kunde föranleda missstag eller försummelser från domarens sida. Denna invändning kan efter min tanke icke utgöra något giltigt skäl för afslag. Man måste väl vid stiftande af lag få utgå från den förutsättningen, att i allmänhet den ordinarie domaren gör sin tjänst, eller att, om han icke gör det, han dock kan antagas veta hvad i domsagan sig tilldrager, eller att åtminstone den som åt honom sköter tjänsten har det åliggandet att göra sig underrättad om hvad vid tillträdet till densamma finnes att iakttaga. Han kan icke gerna underlåta att till tinget taga med sig de sista tio arens inteckningsprotokoll, och då här endast är fråga om hvad som händt vid det sista tinget, så är det väl icke för mycket begärtdt, att han sträcker sin uppmärksamhet så pass långt. Jag tror, att vi, utan att behöfva befara det Kongl. Maj:t skall vägra sitt bifall till lagförslaget, kunna godkänna Utskottets i den nu föredragna punkten gjorda förslag. Det kan efter min uppfattning icke vara lämpligt att ställa så till, att den enskilde parten skall besväras med allt för många omgångar, egentligen endast för att dermed lindra domarens åliggande att egna tillbörlig uppmärksamhet at fullgörandet af sin pligt.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern, Friherre De Geer: Jag ber att få helt och hållet instämma i det yttrande, som Herr Carlsson nyss afgifvit. Efter min uppfattning är ingen af de ändringar, som Lag-Utskottet föreslagit i Kongl. Maj:ts proposition, af den vigt, att hela lagförslaget för deras skuld bör sättas på spel, och jag befarar, att en eller annan af dem verkligen är af den beskaffenhet, att det kunde hända, att derigenom förhindrades ett godkännande från Kongl. Maj:ts sida af Riksdagens beslut, hvarigenom således en ny proposition i ämnet skulle föranledas. Sadant är måhända icke fallet med den nu föredragna paragrafen; jag kan dock icke tro, att det är af någon synnerlig vigt, att den blifver uppstald i enlighet med Utskottets förslag. Sjelfva den sak, hvarom paragrafen handlar, eller att någon skulle hafva försummat den rätta fiden att förnya sin inteckning, så att han måste vidtaga utomordentliga åtgärder för att

icke förlora sina fatalier, är något, som ganska sällan torde förekomma. Om vid sådant förhållande det skulle fortfarande åligga honom samma skyldighet som nu, eller att vid det lagtima tinget göra anmälan om den förnyelse han erhållit vid det urtima, så tror jag icke, att allmänheten kan anses derigenom hafva blifvit i någon märkbar grad betungad.

Förslag till förordningar angående fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

Herr Carleson: Den näst siste talaren framhöll, att det af Utskottet förordade tillägget tillkommit af ömhet och omvårdnad för in-teckningshafvarne. Hela denna paragraf är skriven till fromma för dem och i synnerhet för de glömska och ouppmärksamma, emedan i allmänhet bör kunna antagas, att in-teckningsegaren under tio års lopp har tillräcklig tid att ombesörja sin in-tecknings förnyelse. Det är ett ganska sällsynt fall, att sådan förnyelse behöfver ske på urtima ting, och att dervid omhulda den försunlige in-teckningshafvaren mer än lagen hittills gjort, kan jag icke anse vara riktigt och har på intet sätt visats vara af behovet påkalladt.

Grefve Mörner, Oscar: Jag vill för min del gerna medgifva, att all möjlig grannlagenhet bör ega rum vid behandlingen af de af Kongl. Maj:t framlagda större lagförslagen, så att man icke viddtager andra ändringar än sådana, som äro fullt nödvändiga. Men att man skulle gå så långt i denna uppfattning, att Lag-Utskottet nästan skulle fränkänna sig all förmåga att pröfva de framlagda förslagen och Riksdagen icke anse sig kunna viddtaga ändringar i någon paragraf, deremot måste jag för min del lifligt protestera, och jag tror heller icke att man hittills följt en sådan grundsats. Vi hafva ju före detta förehaft åtskilliga lagförslag, och de hafva stundom blifvit i någon mån ändrade, och så vidt jag vet har derigenom icke någonting olyckligt inträffat. Hvad angår den gjorda anmärkningen, att Högsta Domstolen skulle blifva nödsakad att granska de af Riksdagen gjorda ändringarna, så har jag derpå intet annat att svara, än att det är mig rätt kärt, att Högsta Domstolen får företaga en sådan granskning, då derigenom möjligen alltid några värderika upplysningar kunna vinnas. För öfrigt har man i Lag-Utskottet vid läsandet af Kongl. Maj:ts propositioner och Högsta Domstolens skrivelser rätt ofta haft tillfälle finna, att Högsta Domstolens anmärkningar icke lyckats hos Kongl. Maj:t vinna afseende, utan författningar hafva blifvit utfärdade eller åtminstone Riksdagen förelagda, som stått i rätt betydlig strid med det yttrande, som Högsta Domstolen afgifvit. Hvad den nu föreliggande frågan beträffar, så äsyftas med Lag-Utskottets förslag icke någon förändring i den nu gällande lagens principer, utan endast en lättnad för allmänheten, som väl kan vara behörig. Den som haft något med in-teckningar att göra, vet nog, att det icke är ett så ringa onus, denna förnyelse hvart tionde år. En person kan bo långt från den ort, der tinget hålles; och har han nu först fått in-teckningen förnyad vid det urtima tinget, så måste han ånyo inställa sig till det ordinarie eller också skaffa ombud, hvilket alltid förorsakar kostnader. Det kan väl då icke vara för mycket begärtdt, att domaren, som har sin embetspligt och måste finnas när-

*Förslag till
förordningar
angående fast
egendoms lag-
farande och
intecknande
m. m.
(Forts.)*

varande på platsen, åläggas att vidtaga den lilla åtgärd, som här blifvit föreslagen, eller att låta införa beslutet om förnyelsen i inteckningsprotokollet. Att domaren af glömska eller slarf skulle underlåta detta, bör man väl icke antaga; då kunde man ju lika väl antaga, att han skall slarfva i en mängd andra saker, och man bör väl för öfrigt vid lagstiftning icke gå ut från den förutsättningen, att embetsmännen icke skulle fullgöra sin pligt. Jag tror icke, att omständigheterna rättfärdiga ett sådant antagande, och jag tillåter mig icke heller att hysa detsamma. Jag får för min del yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det torde måhända icke alltid vara så lätt för en inteckningsinnehafvare att förekomma, det han icke måste begagna sig af en sådan åtgärd som den här ifrågasatta, så vida han icke vill såsom regel antaga det förfaringssätt, som man vanligen följer i allmänna kassor, eller att förkorta tiden för inteckningars förnyelse från 10 år till 9. I detta fall medgifver jag, att den icke behöfver ifrågakomma; men i sådan händelse måste gäldenären, som oftast måste godtgöra fordringsegaren kostnaderna för inteckningsförnyelsen, vidkännas denna utgift flere gånger än som eljest under några tiotal af år varit behöfligt. Det är icke på inteckningsinnehafvaren det beror att bestämma, vid hvilken tid tinget, der inteckningsförnyelsen skall ske, kan komma att utsättas, utan detta beror på domaren. Om det ordinarie tinget alltid inträffade vid samma tid, kunde man ungefär veta, huru man hade att ställa sig; men som det icke alltid faller sig lägligt för domaren att hålla det vid samma tidpunkter, blir det utsatt ibland något tidigare, och ibland senare; och härutaf kan rätt mycket obehag förorsakas, då det är fråga om en inteckningsförnyelse. Jag tror icke, att man i denna punkt fordrar för mycket, om man vidhåller den förändring, som Lag-Utskottet ifrågasatt, synnerligen som jag med bevis skulle kunna styrka, att det understundom alldeles icke är lätt att från åtskillige domare få ut bevis öfver verkställd inteckningsförnyelse, och sökanden således tilläfväntys skulle utan sitt förvällande kunna gå miste om sin rätt. Det händer någon gång, att det går om flere månader, innan man får ut ett sådant papper, och att, om man skriver och påminner, man icke får något svar, och hvad skall man då göra? Jag anhåller om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels att Kammaren, med afslag å paragrafen, för så vidt den skilde sig från den motsvarande paragrafen i Kongl. Maj:ts förslag, skulle bifalla sist berörde paragraf oförändrad; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag å paragrafen i dess från Kongl. Maj:ts förslag afvikande del samt paragrafens antagande med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§§ 22—30.

Biföllos.

Den vidare föredragningen af utlåtandet uppsköts härefter till nästa sammanträde.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, enligt med Andra Kammarens Talman träffad öfverenskommelse, omröstning jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa onsdag den 19 dennes anställas öfver den i Bevillnings-Utskottets memorial N:o 11 föreslagna samt af båda Kamrarne godkända voteringsproposition.

Anmälades och bordlades från nedan nämnda Utskott ankomna memorial och utlåtande, nemligen från

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet:

N:o 3, i anledning af Riksdagens beslut öfver punkten 1 i Utskottets utlåtande N:o 1, angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret nu åliggande lånerörelse, äfvensom erhållen återremiss å tvänne punkter af samma utlåtande;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 12, i anledning af återremiss af 83:dje punkten i Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen;

Banko-Utskottet:

N:o 28, i anledning af Kamrarnes beslut rörande Utskottets betänkande N:o 27, i fråga om ändringar i första afdelningen samt i § 10 mom. 4, §§ 12, 15 och 17 af bankoreglementet samt om dertill hörande öfvergångsstadganden;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 11, i anledning af Herr Axel Odelbergs motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utarbetande af förslag till ny tulltaxa och uppsägande af den med Frankrike afslutade handelstraktat.

Uppå Herr Grefven och Talmannens hemställan, beslöt Kammarerna, att de i dag för första gången bordlagda utskotts-utlåtanden skulle uppföras främst bland målen å nästa sammanträdes föredragningslista, samt att de ärenden, som i dag för andra gången bordlagts, skulle sättas nederst å samma lista.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag i tjänsteärenden behöfver resa till Lund i slutet af nästa vecka, men frågan, huruvida denna resa kan företagas eller icke, bör på förhand bestämmas, ser jag mig föranlåten att redan nu anhålla, att Kammaren ville bevilja mig ledighet från riksdagsgörömlen under sex dagar från den 21 i denna månad.

Denna anhållan bifölls.

Justerades 5 protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidein
O. Brakel.
